

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GLAMSBJERG FRI- OG EFTERSKOLES ÅRSSKRIFT 1963

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

Statens pædagogiske Studiesamling
København

GLAMSBJERG FRI- OG EFTERSKOLE

ÅRSSKRIFT

Dag og dåd er kæmperim

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1963

Statens pædagogiske Studieråd
København

Gammel vin på nye lædersække

Mange vil formodentlig have svært ved at genkende deres julehilsen fra Glamsbjerg Fri- og Efterskole. Årsskriftet fremtræder i år i en ny skikkelse.

Det har længe været tiltrængt. Den unge mand med robåden og midterskilningen blev af en eller anden grund taget lidt komisk op rundt omkring. Hver tid har jo sin kunst.

Nu er årsskriftet altså blevet abstrakt. Formodentlig vil også nogle le ad det. Men vi synes, at forsiden er blevet god, og det siger vi lærer Kongstad tak for. Det er nemlig ham, der har lavet den.

Kan I ikke se, hvad det forestiller? Det kan vi såmænd heller ikke. Og det er egentlig underligt: der er så mange ting her i verden, som ikke rigtig »ligner« noget, men som vi bare kommer til at synes om.

De forargede må holde sig til indholdet. Det er nemlig »gamlemeldags«: artikler, som er værd at læse, og meget nyt fra skolens liv.

Hermed ønsker elevforeningens bestyrelse jer alle en glædelig jul og et lykkeligt nytår.

Nils Olav Olsen.

Nu har vi jul igen

Alle børn og barnlige sjæle er nok enige om, at jul er det festligste ord, vi kender. Da holder vi allesammen fødselsdag. Da tændte sig lyset i mørkets skød.

Hvorfor holder vi jul? Børn har svaret på rede hånd: »For da blev det lille Jesusbarn født«. Det er knap rigtigt. Vi holder jul, fordi Kristus lod sig føde, Guds enbårne søn blev menneske som vi. Jul er en treklang: Det er hjemmets, folkets og kirkens fest.

De unge haster hjem til jul. Mærkeligt nok begynder det gamle evangelium med, at hver drog til sin egen by. Det er spændende, om jeg kan få orlov til jul i soldatertiden. Toge og færger er overfyldte, måske giver det store forsinkelser, men vi tager det med godt humør, for det er lillejuleaften. Nu samles frænder kønt igen. Vi er meget konservative med juleskikke. Hvert hjem har sine juletraditioner, det gælder julenadver og juletræ. Hvor kan træet pyntes vidt forskelligt, men det er nu kønnest, som mor smykkede det. I nogle unge hjem kan det knibe at blive enige, om mandens eller hustruens juleskik skal følges. Når man bliver ældre, bliver julen mindernes fest. Vi husker bedst far og mor fra juleaften. Hvor strålede de, når de havde børn og børnebørn samlet om sig. De var måske endnu gladere ved at give, end vi ved at få gaverne. Vi grandækker deres grave. De tændte de mange lys på træet, så de pegede opad mod stjernen i toppen, og selv viste de os i himlen ind. Det skete gennem julens kære sange med »Et barn er født i Betlehem« i spidsen, ved det gamle juleevangelium eller en legende af Selma Lagerlöf.

Mange folkelige skikke, der ofte har deres rod i hedenold, hører festen til. Vore store nabofolk har kristne navne for denne

højtid, i Norden har vi bevaret det gamle navn jul, der betyder holde sig lystig. Her ved midvinter var markarbejdet endt og sulekarret fyldt med slagtemad. Der blev ikke sparet på øl og mjød. Man tog varsler. »Efter alle julemærker at dømme«, dvs. mærker i bjælken for hver dag i juletylvten svarede til, hvordan vejret ville blive i de følgende tolv måneder. Julebordet stod dækket dag og nat for synlige og usynlige gæster; nissen (gavebringeren) skulle have sin varme grød. De, der havde hjulpet til i høst, fik gode gaver, ellers fik man ikke brug for dem til næste høst. Dyrene fik ekstra foder og gråspurvvene et juleneg. Julen begyndte det nye år, derfor skulle der være rent alle vegne og plov i hus, ellers ville Jerusalems Skomager hvile sig på den, og høsten blive ødelagt.

Det mærkelige er, at det er mere end tvivlsomt, at Jesus er født 25. december. Da er der regntid i Østerland, ingen hyrder på marken. Oldkirken mindedes martyrdage (Langfredag, Stefans dag). I bibelen er det kun Farao og Herodes, der holder fødselsdag! Det er pave Liberius, der i 354 fastlægger Jesu fødselsdag under kamp med soldyrkerne. Kristus er livssolen, der brød gennem hedenskabets bælgmørke nat og bringer lys og liv til en verden, der sukker i vinterens mørke. Julen følger lige efter den korteste dag. »Julen er kommen med solhverv for hjerterne bange«.

Julen kan tåle gentagelse, ligesom foråret kan det. Et vidnesbyrd om dens ungdom er, at den stadig kan danne nye skikke. Hvem tænker på, at det kun er godt 150 år siden, det første juletræ blev tændt i København, og at det kun kan føres tilbage til 1605 i Strassburg? Det er grenen fra livets træ. Den stedsegrønne gran trodser vinterens kulde og hårdhed.

Og så glemmer vi ikke vore julesalmer og sange. Vi har en sådan rigdom, at vi ikke kan nå dem alle igennem på julens helligdage. Flere af vore digtere begyndte med at skrive julesalmer (Brorson, Grundtvig). Her er de barnlige sange, der passer til juleaften (Ingemanns »Julen har bragt velsignet bud« giver hele den danske julestemning) og Brorsons dybe forståelse af, at

Julebudskabet: »Eder er en frelser født« taler stærkest til de knuste hjerter.

Vi glæder os til at få lov at begynde forfra. Vi ønsker hverandre glædelig jul og godt nytår, fordi »jul gør lyksaligt nytår«.

Fr. Schrøder.

Glamsbjerg friskole - nu og i fremtiden

Det er vor skoles charmerende ejendommelighed, at her trives tre forskellige skoleformer sammen, og for os, der har vort daglige arbejde her, synes de alle lige uundværlige, fordi de på en mærkelig, uforklarlig måde er med til at give skolen liv og fylde. Men det kan være naturligt at betragte hvert led med dets problemer for sig.

Børnehaveklassen

har vist sig at falde godt ind i skolens system, og det er vort indtryk, at den er blevet modtaget med glæde af mange forældre. Der er næppe tvivl om, at i hvert fald enebørn har godt af at mødes med jævnaldrende netop på dette alderstrin, og også for de fleste andre børn er det en fordel at blive vænnet til fællesskab og hensyntagen, inden den egentlige skolegang begynder.

Friskolen.

Selv om folkeskolen har lært meget af friskolen og mange steder har taget dens arbejdsmetoder op, vil der også i fremtiden være brug for friskoler i Danmark. Fællesskabet mellem forældre og lærere rækker her ud over skolens undervisning til også at omfatte fællesskabet om andre værdier. Det viser sig i forældre-kredsarrangementer, hvor det folkelige oplysningsarbejde også i nutiden har sin gode mening. Friskolen er først og fremmest for den personligt engagerede forældre-kreds, der ønsker en personlig opdragelse af børnene baseret på kristne, demokratiske idealer. Hvis folkeskolen bliver mere og mere præget af færdighedsfag og undervisningsteknik, får friskolen sin fortsatte opgave i at give en levende undervisning i kristendomskundskab, historie og litteratur. Det skulle ikke undre mig, om Indre Mission, der

Børnehaveklassen med fru Bille.

nu har oprettet en række efterskoler, også vil bygge friskoler. Men der er sket det glædelige, at folkeskolen har optaget friskoletanken, og dermed indskrænkes friskolens virkefelt noget; men fremtiden vil vise, om opdragelsen vil blive fortrængt af en teknisk færdighedstilegnelse i folkeskolen. Heraf vil friskolens berettigelse bl. a. i høj grad afhænge.

Efterskolen

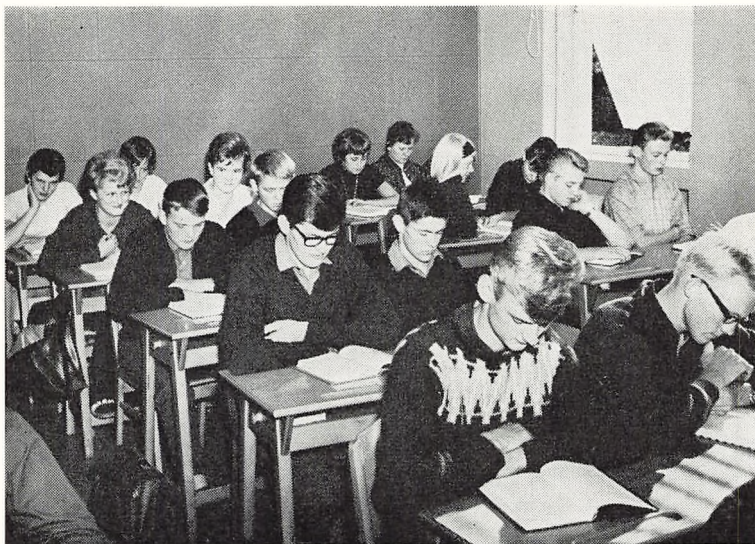
vil få stadig større berettigelse, fordi ungdomsundervisningen i andre skoleformer er på vej til at blive for stærkt præget af liniefag, der fører frem til den erhvervsbetonede undervisning. Den almene undervisning på efterskolerne er det bedste værn mod den ensidighed, der på grund af industriens krav om specialisering præger store dele af uddannelsen. Derfor vil det ikke være rimeligt, at denne undervisning tager sigte på en egentlig afgangsprøve. Opgaven må være at få industrierhvervene til at forstå, at en efterskoles modnende og udviklende opdragelse er et væsentligt aktiv for en ung, der søger læreplads.

6. kl. (friskolen).

Vi støder her på den vanskelighed, at lovgivningsmagten ikke mere præges af folk, der er kommet fra landet og har modtaget deres inspiration og deres idealer fra de frie folkelige skoler. I dag er det gymnasie- og realskolens børn, der sidder på nøglestillingerne i industrien, organisationerne, folketing og regering. Derfor bliver efterskolerne nødt til at begynde et grundigt oplysningsarbejde i byerne, og der forestår i det hele taget en kæmpeopgave med at omsætte de frie skoler fra bondesamfundet til industrisamfundet.

Efterskolerne må i samarbejde med folkeskolen, og på to områder må der ske en ændring: Elever i folkeskolen må kunne henlægge 8. eller 9. skoleår til en efterskole og så vende tilbage og fortsætte i folkeskolens 9. eller 10. klasse. Den bevægelighed, der efter loven skal sikres de unge til at gå fra den ene skoleafdeling til den anden, må udvides til også at omfatte efterskolen. Dernæst må der gennemføres en lovændring, så en kommune er pligtig til at betale for en elevs undervisning på en efterskole, hvis forældre foretrækker denne fremfor 8., 9. eller 10. klasse.

1a har dansk.

Forældrenes frihed til at vælge den skoleform, de finder bedst for deres barn, må ikke begrænses af økonomiske forhold. I øjeblikket har alle forældre ikke samme muligheder for at sende børn på efterskole; det afhænger af kommunernes indstilling.

Eksamensskolen

I 1964 afholdes for sidste gang præliminæreksamen – derefter har vi realeksamen og studentereksamen som de to eneste egentlige eksamener for unge. Hos os omdannes det to-årige præliminærkursus til 2-årigt realkursus, og det 3-årige præliminærkursus overgår til 3-årig realskole. 9. klasses afgangsprøve, som nu gennemføres mange steder, medvirker formentlig til at bringe en vis balance i skolebilledet, så presset på den 3-årige realskole vil mindskes noget. Selv om både Vestfyns Gymnasium og vi har 3-årig realskole, har vi endnu i år kun med nød og næppe kunnet aftage de elever, der har meldt sig – vi har 29 elever i 1. real b. Samtidig har vi måttet sige nej til mange elever

til 1. real a på det 2-årige kursus. Jeg tror, det vil vise sig i fremtiden, at mange elever, der har gået i 8. klasse eller har været på efterskole, men ønsker en realeksamen som adgang til videreuddannelse, får brug for 2-årigt kursus. Men vi vil bevare 3-årig realskole så længe, der er brug for os til det – det afhænger bl. a. af Køng kommunes ønsker i den henseende.

— » « —

Skolebilledet ændrer sig hurtigt i disse år, og det kræver agtpågivenhed af os alle at få det bedst mulige ud af alle skoleformer til gavn og glæde for de børn og unge, som finder vej til vor skole. Vi tror, der er brug for os og for Glamsbjerg friskole, som er en utraditionel skole på grund af hele sin opbygning, og vi tror, vi har bud til store kredse af forældre og unge. I den forvisning vil vi søge at udbygge vor skole, så den også bygningsmæssigt er parat til at klare fremtidens krav og opgaver.

Asger Baunsbak-Jensen.

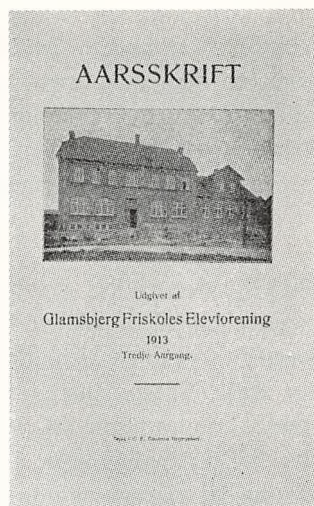
Glamsbjerg Friskole - for 50 år siden

Der findes mennesker, som tror, at et årsskrift har det som en avis: at det har øjebliksaktualitet, men iøvrigt straks efter kan henvises til parpirkurven. Men det er ikke rigtigt. Man kan lære meget godt af at læse gamle årsskrifter, man får noget at vide om den pågældende skole – men også om den tid, det blev skrevet i. Årsskriftet er en førsteklases historisk kilde, som forskerne i rigt mål benytter sig af.

Jeg har tænkt mig, at nogle måske kunne have fornøjelse af at læse med i det årsskrift, Glamsbjerg Friskole udgav for 50 år siden. Hvordan var vor skole dengang?

Elevhæftet 1913 er det tredje i rækken og mildt sagt ikke noget stort værk, kvantitativt set. Formatet er vel kun det halve af det nuværende, og der er bare 24 sider. Til gengæld er det lyserødt og kostede 1 kr. Der er et billede af skolen på forsiden. Den kan udmærket genkendes og ses her.

Første og vægtigste artikel er – naturligt nok – skrevet af skolens forstander, den da 38-årige P. J. Skriver. »Om at give sig hen«, hedder den, og den lyser af at være en tale til unge mennesker. Med udtrykket »at give sig hen« mener Skriver dette at leve i nuet, at være fuldt optaget af øjeblikket. Sådan lever et barn, siger han, og derfor er barndomstiden vor lykkeligste. Men i den første ungdom mister man denne umiddelbarhed. Skriver kender de 14–18 årige og ved, at de er alt andet end umiddelbare. De er optagede af deres legemlige og åndelige vanskeligheder, overgangsproblemerne, og af deres bekymring om at komme på den

rette hylde. Skriver forstår dem: lykkes det ikke at finde den rette levevej »bliver livet en kedsommelig trædemølle for os, ja, bundkedeligt, for ikke at sige ulykkeligt«.

Men er man først over disse ungdommelige vanskeligheder, så ligger livet skønt og rigt foran en – forudsat at man kan give sig hen. Til arbejdet, til kærligheden til andre mennesker, til troen på Gud.

Får man af denne artikel det indtryk, at forstander Skriver selv er kommet på sin rette hylde med sit ungdomsarbejde, så bekræftes det yderligere af den korte meddelelse om skoleårets gang, han bringer længere omme i heftet. Han har bragt sin skole ind i en jævn fremgang: der er 110 elever i børneskolen, 20 på efterskolen og 16 i eksamenskursus. Nye lærere har måttet ansættes, således at der nu er ialt 6, heraf to lærerinder. Skriver beretter lidt om de følelser, der er knyttet til den frie lærergerning: »Måtte vi, der har arbejdet her, have den lykke også at gå fremad i dygtighed og mere og mere at føle det ansvar, der hviler på vor ansvarsfulde gerning, hvilket lærergerningen jo i høj grad er. Det gælder for os om, at vi må have de stærke skuldre, der kan bære de gode dage«.

Men årsskriftet indeholder også andre artikler, som er værd at læse. H. Chr. Østergaard (en lærer eller en gammel elev?) skriver – en smule sentimentalt, men det er blot tidens stil – om at holde fast ved sit hjem. Mister man kærligheden til sit barndomshjem, så bliver også det hjem, man skal skabe for sine børn »et af de ulykkelige hjem, som der er så mange af, desværre, et sted, hvor man spiser og sover, men som ellers ikke har nogen værdi for én«. Der kan man se, det var altså allerede galt dengang!

Et par gamle elever skriver bidrag. Den ene fortæller soldateroplevelser, der ikke i meget adskiller sig fra, hvad man hører nu til dags, og den anden beretter om et år som landarbejder i Skotland. Han er ikke særlig internationalt indstillet, noget kritisk og dømmende. Husker I fordums geografibøger, hvor man kunne læse om finnerne, at de »gemenligen var venlige og gæstfrie folk, men havde let til kniven«! Således formår vor gamle elev

også at karakterisere skotten ganske kort. »Han er flittig, meget nøjsom og energisk. Men der tillige noget barnligt over ham, som tit får en dansker til at trække på smilebåndet« — — — En ting har dog imponeret vor kritiske ven: »Jeg har aldrig set et land så gennemstrejft af biler som Skotland; man kan træffe i *snesevis* på et par timers cykletur!«

Muntert og sørgeligt stof veksler brat, måske har redaktionen været lidt skødesløs. Jeg finder en mindeartikel om en ung mand, 18 år; han er død af tuberkulose. Det er godt at blive mindet derom: denne sygdom hærgede frygteligt herhjemme i begyndelsen af århundredet, og den ramte skånselsløst de unge. Næsten hver familie havde sin unge skæbne.

Og der er endelig en artikel til de unge om det værdifulde i at kaste sine evner af i de *nærmeste* krav. Man mærker bekymringen bagved: de unge rejser fra hjemegnen til byerne eller til udlandet — hvem skal passe bedriften derhjemme? Ser man efter på behørigt sted, finder man, at vandringer fra land til by tog fart i disse år. Artiklen er skrevet af Margrethe Damgaard.

Elevskriftet slutter med foreningens regnskab 1912–13. Det balancerede med 104,78 kr., og kassebeholdningen er 4,41 kr. Man finder da immervæk tilknytning til vor egen tid. I øvrigt er regnskabet revideret og fundet i orden af en vis Marie Espensen i Dalby.

På bagsiden af hæftet finder vi en julehilsen fra foreningens kasserer, den unge lærerinde Karen Nielsen. Hun bor i dag på De gamles Hjem i Glamsbjerg, men hendes julehilsen får vi stadigvæk sammen med de nuværende læreres. Nogle af os kan mindes hendes milde og gode undervisning.

Og det er forresten også de egenskaber, der præger elevskriftet 1913.

Nils Olav Olsen.

Det kollektive sprog og de kollektive følelser

Selv om vort sidste valg nu ligger nogle år tilbage, vil det dog endnu huskes, hvilken følelse af trivialitet, man omfattede det med. Valgtalerne var – med de sædvanlige meget få undtagelser – som de altid har været. Vore kandidater udtalte deres partiers officielle gennemsnitstanker på det officielle gennemsnitssprog, mens vi sad og lyttede officielt, d. v. s. uden fornemmelse af større forpligtelse til at deltage i det, der foregik. Da vi var færdige, sad den ældre tilbage med sin lede og den unge med sin forvirring. Derefter gik vi hen og stemte på det parti, som i øjeblikket forekom os mindst uhæderligt.

Dog, en og anden gav sig vel påny til at tænke over »demokratiets fallit« i et forsøg på at komme den uvirksomhedens ånd til livs, som præger et valg. Man kom måske – som i dette tilfælde – til at overveje, om nu da også de fundamentale begreber, som omgærdede vort politiske liv, er rigtige eller sande. Er der umiddelbar sandhed i ordene: Del jer efter anskuelser – og vi kan tilføje: hersk efter det mandattal, disse anskuelser forlener jer med i folketinget? – Ville der ikke være mere sandhed i det modsatte: at forsøge at nedbryde så mange kollektiver som muligt, i dette tilfælde de politiske partier. De store nationale kollektiver med deres imperialismen står for tiden ikke i nogen høj kurs hos os. Er der nogen grund til, at de mindre kollektiver inden for nationen gør det? Hvad enten de er store eller små, synes de at have samme mål, et magtherredømme af en eller anden form. De synes også at have samme virkning på mennesker, nemlig en uniformering af tanker, sprog og følelser. Det er derfor, det er så uudholdeligt at høre på politiske taler, hvad enten de foregår i FN eller i det danske folketing.

Sagen er gammel, og den har været endevendt fra så mange sider, uden at det hjalp. Vi slår os hver gang til ro med, at det vel ikke kan være anderledes, og at det ikke står så galt til hos os som hos andre. Alligevel – hvad vi end har at sige af godt om vor yt-ringsfrihed og frie meningsdannelse – sætter partiet, organisatio-nen, af hvad art den nu måtte være, stadig sit dominerende præg på medlemmerne. De bliver anonyme og sløves af den kedsom-hedens ånd, som udgår fra det kollektive sprog og de kollektive følelser.

Dette anliggende er påny blevet anskuet af den franske forfat-terinde Simone Weil. Hendes forudsætninger er ganske vist fran-ske, og de er ikke identiske med vore, men de ligner dem dog på adskillige punkter. I den nyligt til dansk oversatte bog »Rodfæstel-sen« skriver hun ud af sine smertelige oplevelser fra besættelses-tidens Frankrig om sine landsmænds åndelige situation. Bogen er en analyse af Frankrigs historie til og med den 3. republik og be-sættelsen. Den indeholder anelser om demokratiets sammenbrud i den 4. republik og de følger heraf, som vi er vidne til i den 5. Selv oplevede hun ikke disse begivenheder, hun døde i England mod krigens slutning. »Rodfæstelsen« er måske det væsentligste bidrag, som kan bydes os til forståelse af Frankrigs øjeblikkelige historie. Men der er ikke tale om historieskrivning i gængs for-stand. Bogen handler om et land befolket af mennesker, ikke produktionskræfter, men arbejdere og bønder. Den handler om det enkelte menneske. Simone Weil var selv et sådant enkelt-menneske, en individualitet. Hun blev i meget ung alder lektor i filosofi, men af indre nødvendighed – det var ingen grille – tog hun orlov og blev fræser i Renault-fabrikkerne. Her oplevede hun arbejdernes skæbne. Hendes analyse af arbejdernes forhold til deres arbejde og deres kultur vidner om en indlevelse af de usædvanlige. Hun anskuer ikke sentimentalt udefra, men oplever virkelighedsnært indefra. Hun blev arbejder med en følelse af, at det skulle hun være resten af sit liv. Hendes solidaritet med det ringe menneske blev af en egen art. Hun besluttede ikke at svinge det. Derfor sluttede hun sig ikke til noget politisk parti, heller ikke til noget trossamfund. Hun var i enhver henseende bange for

kollektivet, fordi hun kendte sin tilbøjelighed til at gå i flok. »Hvis jeg hører 20 unge nazister synge nazistiske sange, bliver en del af min sjæl straks nazi«. – Simone Weil hører til de kristne mystikers stilfærdige slægt. Det er da også deres inspiration, som er hendes i alt, hvad hun siger.

Som individualitet må Simone Weil anfægte de fleste af de grundlæggende principper, som holder kollektivet sammen, også de mest fundamentale, f. eks. den om pligt og ret. »Begrebet pligt står over begrebet ret, som er det underordnet og er relativt. En ret er intet i sig selv og eksisterer kun i kraft af den forpligtelse, hvortil den svarer. En rettighed holdes ikke i hævd på grund af det menneske, der besidder den, men fordi andre mennesker føler sig forpligtet over for vedkommende. En forpligtelse træder i kraft så snart den anerkendes. Og skulle ingen anerkende den, eksisterer den dog lige fuldt. En rettighed som ingen anerkender, vejer ikke tungt. Der er ingen mening i at sige, at mennesker har både rettigheder og pligter. Det enkelte menneske, taget alene, har kun pligter, deriblandt pligter mod sig selv. Set fra dets standpunkt har andre mennesker kun rettigheder«. Den forpligtelse der her er tale om, anerkender ikke vort politiske problem om min ret og din ret eller min pligt og din pligt, som har noget med køb og salg at gøre. Den samfundsorden, som hviler på denne køb- og salg-mekanisme taler kun om forpligtelse i betydningen interesser, nemlig gruppens kollektive interesser. Gruppen henter sin inspiration og energi i et modsætningsforhold til andre grupper, aldrig i en medleven eller medliden med mennesker. Det sidste har ikke noget med filantropi at gøre. Hos Simone Weil har menneskers forpligtelse altid mennesket til genstand. Enhver er forpligtet over for andre mennesker, alene fordi de er mennesker. Der behøves ingen anden årsag. Forpligtelsen hviler ikke på ydre omstændigheder af nogen art, skik, arv eller overenskomst. Den er evig.

Det er klart, at denne tanke, såvel som alle de andre i Weils bog, er utopi. Deres gennemførelse ville være revolutionerende og derfor utænklig. Vore fagpolitikere og andre kristne folk er da også fuldt enige om ikke at blande politik og evangelium sam-

men, bortset fra enkelte udvandede tilløb, f. eks. Moralsk Op-
rustning. Den viden sidder Simone Weil også inde med. Hun ser
da også i 1943 sammenbruddet af de franske politiske partier
klart i øjnene. Og der fik hun da foreløbig ret. Det skete i 1958.
Hun venter sig heller ingen fornyelse i det politiske liv fra poli-
tiske organisationer. Hun vover heller ikke at håbe på franske
politikere. Vi nærer heller ingen tillid til politiske organisationer,
lige så lidt som vi venter pædagogisk fornyelse fra lærerorgani-
sationer. Også her har det kollektive sprog og de kollektive
følelser afsat rige frugter i de senere år.

Simone Weils tanker bliver til sarte blomster, hvis vi tænker
os dem plantet i vores politiske virkelighed. Det gælder hendes
ord om et andet grundlag for politisk handlen end den, vi gen-
nem århundreder har akcepteret som den eneste mulige. For
hende eksisterer der en metode, som giver sikre resultater overalt.
Den består i at undersøge, hvor meget godt der findes, ikke i
selve den ting, man vil bedømme, men i de bevæggrunde, som
har bevirket den. Lige så meget godt der er i bevæggrundene, lige
så meget godt vil der være i selve tingen og ikke mere. Træet
kendes på sine frugter. – Vi tænker og handler i lidt andre baner,
når vi taler om politik som »det muliges kunst«. Heri antydes
alle rævestregerne. Weil mener også, at politik er kunst, men ikke
den vi tænker på. Skal vi gøre os håb om en lutring af bevæggrun-
dene, både hos politikere og vælgere, må politik være en virkelig
kunst i slægt med poesi, musik og arkitektur. »Hvorfor skulle
politik, som bestemmer over folkens skæbne og har retfærdig-
hed til mål, kræve mindre opmærksomhed end kunsten og viden-
skaben, som har det skønne og det sande til mål«. Hun drager
videre den sammenligning, at ligesom det menneskelige sprog
er langt fra guddommelig skønhed, og ligesom menneskenes fø-
lelses- og forstandsmæssige evner er langt fra sandheden, lige så
langt er samfundet fra retfærdigheden. På de to første områder
arbejder kunstnere og videnskabsmænd på at nærme sig det fuld-
endte i deres værker, og ofte lykkes det, så vi må betages. Hvor-
for skulle politikken ikke, når det drejer sig om samfund og ret-
færdighed, trænge til lige så megen skaberånd som kunsten og

videnskaben? – Ud fra denne betragtning virker vore politiske meninger og diskussioner flove, og de er i virkeligheden lige så fremmede for virkelig politik, som en litteraturhistorie er for virkelig litteratur. – Kunstneren har den fordel, at han kan skabe ud fra sin inspiration, sin opmærksomhed (et ord som S. W. gør meget ud af i flere forbindelser), mens partipolitikerer som regel må være den foruden, når kollektivets sprog skal være hans sprog. Hvis han vil bygge på sin inspiration, er han ikke partipolitiker mere, men må træde ud. Han skal da være varsom, det kan være en betænkkelig sag for ham at blive leder af et nyt parti. Denne betænkkelighed har måske præget Aksel Larsen, i hvert fald Thorkil Kristensen, et par af individualiteterne i vor politik. Begge har de i hvert fald set faren ved den politik, hvis mål er at erhverve og bevare magt. Det ville have været godt, om nogen i de andre partier også havde set den. Vi håber, det må ske. – S. W. har givet udtryk for, at magt er intet mål. »Af natur, væsen og bestemmelse er den et middel. Magten er for politikken, hvad et klaver er for den musikalske komposition. En komponist, som har brug for et klaver at finde melodier på, kommer i forlegenhed i en landsby, hvor der intet findes. Men hvis man skaffer ham et, er hovedsagen at komponere. Som de stakler vi er, har vi forvekslet fabrikationen af et klaver med komposition af en sonate.«

Simone Weil er godt klar over, at den metode til politisk handling, hun opstiller, er af en sådan art, at den overgår forstandens mulighed. Sådan må det naturligvis være, hvis man i politik giver sig til at operere med så absolutte størrelser som sandhed, retfærdighed og godhed. Men hun vil påstå, at deri ligger netop det værdifulde. Man skal altså ifølge hende ikke forsøge at stille spørgsmålet, om man formår at anvende metoden eller ej, i det vi kalder praktisk politik. Svaret vil altid blive nej. Men man kan søge at se metoden klart for sig, betragte den længe og ofte, prente den ind i sindet, dér, hvor tanken udgår fra, og lade den være til stede hver gang der skal træffes beslutninger. Så er der måske nogen sandsynlighed for, at de bliver gode, selv om de er ufuldkomne. »Den, som komponerer vers

med det ønske, at de skal blive lige så smukke som Racines vers, kommer aldrig til at skrive et smukt vers. Endnu mindre kommer han til det, hvis han ikke har dette håb«. – Denne anvendelse vil forårsage et alvorligt angreb på de kendte politiske foreteelser: opportunisme og taktik, som almindeligvis akcepteres uden forbehold i vore politiske partier, netop ud fra ideen om politik som »det muliges kunst«. Det må da vist under alle omstændigheder være forsmædeligt, at de bliver det, ligegyldigt hvad man end siger til forsvar herfor. De anses for uhæderlige i den mere private moral mellem mennesker. – Der findes ingen anden udvej for politikeren end at dele kår med videnskabsmanden eller kunstneren, når de begge arbejder i ånd og sandhed. Ordet skal ikke misforstås. For Simone Weil, som for mystikeren i det hele taget, er hver den kunstner, som skaber et eller andet ud af egen inspiration. Han findes i snedkerens værksted som i professorens kammer.

Politikernes opgave er imidlertid vanskeligere endnu. De skal også have vælgerne i tale, som det hedder hos os. Her er vi ved en anden hovedsag i S. W.s bog, formidlingen af den kultur som skabes i de små kredse, og som i dag næsten er et lands eneste. Denne formidling er politikerne imidlertid ikke ene om. Den angår måske i endnu højere grad videnskabsmænd og pædagoger. Den er et alvorligt anliggende i Frankrig, men burde egentlig ikke være det hos os, som i modsætning til franskmændene har en tradition i voksenundervisningen. Alligevel er hendes ord om »sandhedens popularisering« nærgående også for os.

Hun vover at påstå, at det som gør vor kultur så vanskelig tilgængelig for folket, er ikke, at den er for ophøjet, men at den er for ringe. Alvorligere er det imidlertid, at den bliver gjort endnu ringere, når den populariseres.

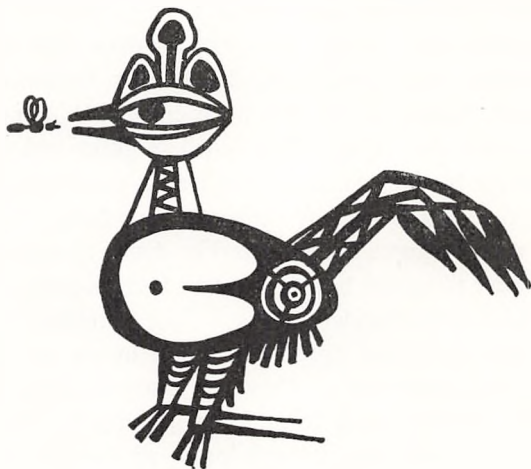
Der er to ting, der forhindrer franske arbejderes og bønderes tilegnelse af kulturen. Den ene er manglen på tid og kræfter. Den betyder ikke så meget, ville i hvert fald ikke gøre det, hvis man snakkede mindre om den. Kultur er ikke et spørgsmål om kvantitet, men om kvalitet. Den arbejder, der under store anstrengelser i løbet af et år lærer nogle geometriske læresætninger, vil

have fået lige så megen sandhed ind i sjælen som en student, der i løbet af samme tidsrum under lige så store anstrengelser har til-egnet sig en del af den højere matematik. »Sandhed oplyser sjæ-
len ved sin renhed og ikke på grund af sin mængde. En lille smule guld er lige så rent som meget guld. En lille smule ren sandhed er lige så værdifuldt som megen ren sandhed.« – Det synes, som om vi – ligesom altså franskmænd – her er ved det vanskeligste punkt i al undervisning. Der er blevet talt meget om emnet under forskellige formuleringer, ikke mindst i de sidste år, men heller ikke gennem de seneste reformer har vi kunnet frigøre os fra stoffets og sandhedernes mængde. Vi udarbejder omhyggelige pensumplaner for samtlige skoleformer – ganske vist med megen frihed for den enkelte lærer, men dog uden at lade ham i tvivl om, at det er summen af sandheder, som gør et menneske. Det er en additionsopgave, som er gået os i blodet. Den forhindrer os vel ikke i at sige ordene: koncentration, opmærksomhed, in-
spiration, men den forhindrer os i at forstå dem. – Men ordene om en lille smule ren sandhed, der er lige så værdifuld som megen ren sandhed, lyder også utrolige. Det er næppe muligt at skaffe beviser herfor. Vi har kun evangeliets ord for, at det forholder sig sådan. Hvad ville der mon ske, hvis vi realiserede drømmen?

Den anden hindring for f. eks. arbejdernes tilegnelse af kul-
turen er den alvorligste. Den består i, at kulturen er skabt af andre for andre (ligesindede), men ikke for dem. Den svarer ikke til noget anlæg i deres følelsesliv, den er dem fremmed. – Hvis kulturen skal formidles, må den oversættes, ikke populariseres. S. W. udtrykker det sådan: »Det kan ikke gøres ved at tage de allerede alt for blodfattige sandheder fra de intellektuelles kultur og tømme dem for deres saft og kraft, nedværdige og lemlæste dem, men det kan gøres ved at udtrykke dem i al deres fylde i et sprog, der taler til hjertet hos mennesker, hvis følsomhed er blevet udviklet ved at leve arbejdernes liv«. – Den formidlingsform, som benævnes popularisering, ligger i sit væsen meget nær op ad det kollektive gennemsnitssprog. Den har underholdning eller den overfladiske oplysning som formål. For politikeren tjener den et elementært proselytmageri, ikke et forsøg på sammen med andre

at kaste et virkeligt forståelsens lys over f. eks. et vanskeligt økonomisk problem. Vi bemærker, at han betjener sig af ironiens, sarkasmens og det patetiske sprogs stil, sjældent af et sprog, som har den virkelige alvor's fylde eller humorens dybde. Men fristelsen gælder ikke blot politikerens, men os alle. – Der er imidlertid mere at tilføje: gennem popularisering mister sagen sit indhold. Hvis man f. eks. ved at popularisere geometrien udelader beviserne, bliver der ikke andet end nogen ligegyldige formler tilbage. Geometrien har mistet sit liv og sin kraft og bliver ikke til et »studium af den nødvendighed, vi er undergivet her på jorden« (S. W.). Dette må gælde samtlige discipliner.

Hvis det skal drejer sig om et sådant »studium«, er populariseringens form uanvendelig. Der må i stedet blive tale om at oversætte. Simone Weil bruger det ord og vil mene, at den kunst at udtrykke de samme sandheder på forskellig måde er et af de vigtigste og mindst kendt krav for formidleren. Hos os vil vi med rette hævde, at vi har eksempler, hvor kravet er opfyldt, men det synes, som om vi har flere, hvor det ikke er det. Man ledte oftest forgæves i de taler og skrifter, som blev os budt op til valget, og man vil lede forgæves i de fleste lærebøger, vi byder vor skoles elever. Lærebøgerne i religion og historie er de afskyeligste eksempler. – Det, der gør kunsten at udtrykke de samme sand-

heder på forskellig måde så vanskelig, er, at for at kunne udøve den, må man have set en sandhed indefra og have tilegnet sig dens rene væsen bag den tilfældige form, hvori man har fundet den. Simone Weil finder iøvrigt videre, at »beviset for en sandheds sandhed er, at den kan omskrives. Det, som ikke kan omskrives på en anden måde, er ingen sandhed – ligesom det, der ikke forandrer udseende, hvis man ser det fra forskellige sider, ikke er en genstand, men en kulisse«. Hun er endelig ikke i tvivl om, at kulturen vil vinde størst fordel, hvis den gennem formidlingens kunst mødes med folket. Mødet vil ansøre den og bringe den ud af sin indelukkede atmosfære. – Vi har mødt Simone Weils krav før – de ligger jo bl. a. bag den danske højskoles forsøg på formidling – men vi har næppe i dag set dem i den sammenhæng, hun placerer dem i. Derfor har vi meget stærkt brug for at overveje dem igen, ikke mindst fordi vore egne formidlingsmuligheder er blevet vanskeligere.

Her er antydnet et par hovedpunkter i Simone Weils forfatter-skab. Det omfatter mere end dem. Man lades ikke i tvivl om, at det drejer sig om et helhedssyn, som grunder sig på den kendsgerning, at hun selv har set en sandhed indefra og samtidig formået at formidle den. Hun har ikke lukket sig inde med sin livsoplevelse, som mystikere ofte har for vane, men givet den udtryk i praktiske ord om praktiske ting. Derfor trættes man for en gangs skyld ikke ved det gamle tema om fornyelse i politik og pædagogik. Man oplever sammenhæng i kritikken, ikke brudstykker. Det er sjældent. Hendes budskab betyder revolution. Hun udtaler sig med mystikerens blufærdige sikkerhed om sit lands og sin kulturs situation ud fra sin oplevelse af rækkevidden i begreberne retfærdighed, sandhed og virkelighed. Herudfra anskuer hun dobbelttydigheden i sit lands moral: den forlorne storhed og det anonyme folk. Hun fæster ikke tillid til noget partis løsninger, og hun tror ikke på »de små mekanismer«, som hun kalder dem, den liberale mekanisme, den marxistiske mekanisme, der blot har forskellige teorier om kræfternes spil og magtens fordeling. Den tillid, ja fortrolighed, som må være mellem et lands repræsentanter og det folk, de repræsenterer, går ad andre baner

end magtens og indflydelsens. Magten er ikke en maskine, man automatisk kan skabe retfærdighed med. Det er en blind maskine, som tilfældigt skaber retfærdighed og uretfærdighed. Hvis magten bliver enerådende, er retfærdigheden uvirkelig. »Men den er ikke uvirkelig. Vi ved det af egen erfaring. Den er virkelig i menneskenes hjerter«, og et menneskehjerte er virkelig mellem andre virkelige ting i denne verden.

Simone Weil udtaler sine bedste ord med ængstelse, når de gælder en ny samfundsorden, bygget på nye bevæggrunde. Hun ved, hvad der står på spil, og hun er ikke naiv, men hun slipper ikke sin forvisning om, at den kraft eller energi, som skal gøre tingene nye, er at finde i det enkelte menneske. Kollektivet er et dyr, siger hun med Platon. Hendes ord gælder Frankrig, hvis folk hun elsker af medlidenhed, og hvis histories forlorne storhed hun afskyer som nazismen. Men selv om Simone Weils ord gælder Frankrig, bør vi måske erindre os historikernes vidnesbyrd om, at det land før har frembudt symptomer på europæiske sygdomme. Hvad praktiske folk hos os vil gøre med sådanne tanker får stå hen. Hvis de kan komme forbi dem, uden at blive inspireret af dem, er der grund til at ængstes.

Kr. Schultz Petersen.

Evnen til at rejse

At rejse er at leve – har H. C. Andersen sagt, og hans ord kan være sande; men som det er tilfældet inden for så mange områder, er evnen, og her evnen til at rejse, en fordel – for ikke at sige en nødvendighed.

Siden 2. verdenskrig er der sket en kolossal udvikling inden for rejselivet og turismen. Folk, der ikke tidligere ville drømme om at sætte deres fødder på et fremmed lands jord, rejser nu til Mallorca, og rejsebureauer og busselskaber sender det ene hold turister efter det andet over grænsen til vore nabolande med rejsemål som Spanien, Italien, Grækenland eller måske med mål, der ligger uden for Europa.

Man kan jo spørge sig selv: ejer alle disse mennesker evnen til at rejse? – Ja, det er naturligvis umuligt at svare generelt på, men man må formode, at alt for mange af disse turister får for lidt ud af rejsen, måske endda kun en brøkdel af, hvad der er muligt. Det at rejse og komme hjem med et godt udbytte er ikke kun at sætte sig ind i en bus, et tog eller for den sags skyld også en flyvemaskine og døsigt og nikkende af søvnighed lade sig transportere til bestemmelsesstedet for her at lade sig anbringe på et hotel for at sove videre og så næste dag stå op og spise god mad – masser af god mad – for man ved jo nok på hotellet, hvordan danskere ter sig, hvis de ikke nøjagtig får de samme bøffer, som de er vant til at få serveret derhjemme. Bagefter bliver man så af en tungerap turistfører trukket rundt fra det ene mindesmærke til det andet, som turister »bør« se, selv om de oftest er én så hamrende ligegyldige, og man måske i varmen ikke orker at høre så meget efter, at det går op for én, hvad det overhovedet er sat til minde om – det kan man jo da også se i programmet, når man kommer hjem.

Men lige så lidt – ja, måske endnu mindre – er det at rejse rigtigt, hvis man tager hjemmefra uden mål og plan og dermed få sit nervesystem sat på højkant fra det øjeblik, man træder uden for hjemmets dør, fordi man bekymrer sig om dit og dat, som måske ikke er bekymring værd, fordi det er ting, der går helt af sig selv, men også om ting, der virkelig kan give årsag til bekymring, fordi der intet er forud planlagt eller forudset.

Alt for ofte er det udbytte, den flygtige turist får at tage med sig hjem, så fortvivlende ringe, at man må erkende, at den, der rejser ud som en tosse, også kommer hjem som en tosse (det er et lidet poetisk udtryk, men min poetiske åre er i øjeblikket at ligne ved en vadi).

Hemmeligheden ved at kunne rejse og komme hjem med udbytte er den *at kunne se*. Kun ved at have sindet opladt for rejsens sande værdier og iagttage de tusinder af små ting, som tilsammen bliver til den store oplevelse, kan man vende hjem fyldt med rige minder og indtryk, der er med til at udvide ens horisont og gøre en klogere og mildere i dommen om mennesker og tilstande.

At rejse er altså ikke så lidt af en kunst, og den, der ikke har *evnen til at rejse* som en medfødt gave, må forsøge at lære kunsten. Hvor kan man lære den? vil spørgsmålet så naturligt falde. Ja, som geografilærer kunne jeg jo være egoistisk nok til at fremhæve geografitimerne i skolen som det ideelle lærested, men det ville være ukollegialt at gøre det, idet de fleste andre fag har så stor direkte eller indirekte betydning, at de kan sidestilles. Konklusionen må altså blive, at gode skolekundskaber i høj grad er medvirkende til at danne et godt grundlag for en udbytterig rejse.

En rejse efter afsluttet realeksamen skulle derfor have gode muligheder for at give deltagerne blivende værdier. Jeg mener da også, at den tur, som 2. a tog gennem Tyskland, Svejts, Italien og Frankrig i sommer, gav deltagerne nogle glimt af disse lande, for en sådan noget hæsblesende tur giver kun glimt, og om ikke andet kan de gjorte erfaringer bringes i anvendelse, hvis nogle af deltagerne senere skulle gå i gang med at planlægge en tur

selv. Der var nok nogle, der syntes, at spaghetti med revet ost ikke var så spændende, men de fleste vil nok nu bagefter indrømme, at også det hørte med til turens oplevelser, ligesom Bernito, der danner et helt kapitel for sig –. Man oplever jo ikke alene det fremmede og nye i de andre lande, men man oplever også hinanden på en helt anden måde på en sådan bustur, end man gør det til daglig i klassen. Alene det fællesskab, man er nødt til at indordne sig under på en sådan tur, for at den kan gennemføres, berettiger i virkeligheden hele turen.

Hvad man lærer af Italiens lidt flossede idyl og Alpelandets storslåede skønhed lader sig ikke måle i centimeter eller gram, men må måles med den menneskelighedens målestok, der udmåler grundstenen for en fredelig fremtid i Europa, ja, på hele vor med intolerance og væren sig selv nok fyldte jordklode.

Med hilsen til alle turens deltagere og alle gamle elever.

E. Jacobsen.

Kundskab gør os tillidsfulde

Menneskets mest spændende opdagelse er, at videnskab er interessant. Så længe det har eksisteret som tænkende væsen, har det ikke kunnet undgå at iagttage og anstille betragtninger over de mange forandringer, der skete omkring det. Mennesket blev den skabning, som gav sig til at søge og vrage og prøve på at skaffe sig kundskab om fortid og fremtid, stof og stråler.

En dreng f. eks. kan leve i årevis i sin egen snævre familiekreds, lege sine lege og måske udveksle hemmeligheder med sine jævnaldrende i den tro, at meget mere er der i virkeligheden ikke at leve for. Men så en dag sker der noget.

Et dyr eller et krystal, som han højst sandsynlig har set før, men som for ham da har været ligegyldig, får ham til at spekulere over, at det dyr jo ikke er som andre dyr, og det krystal er som andre krystaller. Han spekulerer på, hvordan det er opbygget, hvordan det mon virker. Han begynder at følge en tankerække, at stille spørgsmål – og selv søge svarene. For barnet er viden nu pludselig blevet interessant i sig selv.

En ny verden har åbenbaret sig – en verden, i hvilken tingene har en mystisk og forunderlig indbyrdes sammenhæng.

Vi vokser jo alle op i en vidunderlig verden – og det at vokse op betyder – eller skulle gerne betyde, at man lærer at blive fortrolig med denne verden i alle dens forandringer: Lys og mørke, kulde og varme, liv og død.

For at kunne eksistere og værne sig imod de ubehageligheder, tilværelsen førte med sig, måtte de første mennesker beherske omverdenen på en helt anden måde end dyrene. Mennesket måtte lære at forstå, hvad kampen drejede sig om.

Denne iagttagelse af omverdenens fænomener og trangen til forklaringen herpå, bliver den begyndende spire til naturvidenskaben.

Når vi i dag i det 20. århundrede søger at bringe system i det virvar af hundreder og atter hundreder af forskellige materialer,

hvoraf vor jord består, ja, så gør vi det, som vore forfædre gjorde, da den første spire til videnskabelig tænkning så dagens lys.

Dersom et ungt menneske føler, at det ikke er fortroligt med og forstår de forhold, som videnskaben belyser, ja da vil han finde det vanskeligt at begå sig i vor moderne verden. Han vil blive en rådvild tilskuer, hvis interesse kun vækkes, når et eller andet inden for videnskaben gør ham bange. Og sådan har vi det vel alle. Vi behøver kun at tænke tilbage på det, der skete over Japan i sensommeren 1945, da den første a-bombe blev kastet. Vi blev bange, fordi vi dengang ikke forstod, hvad der i virkeligheden var sket. Vi havde nok hørt noget, men vel ikke tænkt nærmere over det, før vi blev stillet over for det frygtelige, at stof i sig selv var et faremoment.

Der er sagt mange gange, at kundskab er magt, men hvad der er langt vigtigere er, at kundskab gør os tillidsfulde.

Lad mig citere Bertrand Russell:

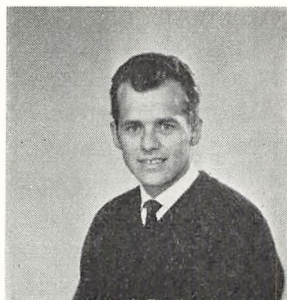
»Jeg tror, vi må stå fast ved troen på, at det videnskabelige klarsyn er menneskets stolthed. Jeg vil ikke påstå, at viden aldrig kan være skadelig. Jeg formoder, at sådanne almindelige påstande altid vil kunne afvises med velvalgte eksempler. Hvad jeg vil – og det med vægt – er, at viden er mere gavnlig end skadelig, og at frygten for viden er mere skadelig end gavnlig.«

Ib Flemming Hansen.

Hansens fysikhold (efterskolen).

Betingelsen

J. Bilgrav Nielsen.

Noget særlig karakteristisk for ungdomstiden er, at det er valgenes tid. Mange betydelige valg foretages, bl. a. af kammerater. Dette valg bliver vel altid noget tilfældigt, men kan alligevel få den allerstørste betydning. Et andet valg, som også er af stor betydning, er valg af arbejdsplads. Det kan betyde umådelig meget, hvem man får som husbond eller principal. Endelig vælger man livsstilling og ægtefælle; to valg, som ikke behøver nogen særlig kommentar, men hvis afgørende betydning er umiddelbart indlysende.

Det har imidlertid ikke altid været sådan, at ungdomstiden var disse forskellige valgs tid. Den tid er ikke så fjern, hvor de unge ikke fik lov at vælge, hverken livsstilling eller ægtefælle. De ældre havde erfaringen og fornuften, og derfor anså man det som en naturlig ting, når så vigtige afgørelser skulle træffes, at så var det dem, der ikke bare blev taget med på råd, men dem, der til syvende og sidst bestemte. Dette synspunkt hersker ikke mere. Romantikken belærte os om, at det var følelserne, man først og fremmest måtte tage hensyn til. Fornuften måtte ikke være enerådende. Dette syn førte med sig, at det efterhånden blev de unge selv, der valgte både livsstilling og ægtefælle ud fra deres egne følelser. Et synspunkt, man i dag overhovedet ikke kunne tænke sig at anfægte. Tværtimod bliver der i vore dage lagt overmåde stor vægt på, at de unge selv får lov at vælge, for at de kan komme til det arbejde, de allerhelst vil. »Hvad har du lyst til?« Sådan lyder det i dag.

Hvad er da følgerne af, at de unge selv har fået valgret på disse områder? For det første er det ikke mere en given sag,

at sønnen følger i faderens fodspor. Det er vel en af årsagerne til flugten fra land til by. Traditionen binder ikke mere, som tidligere. Visse røster vil hævde, at traditionsbundet arbejde ikke kan give arbejdsglæde, men at arbejdsglæden og lykken først opstår, når man får lov at vælge det, man helst vil. Men er menneskene da lykkeligere i deres frit valgte arbejde, end man tidligere var i det traditionsbundne? Nej, dette er ikke tilfældet, skønt det vel til syvende og sidst var det, der var målet.

Fra en bestemt side i vort samfund vil man gerne give boligforholdene den største del af skylden for det store skilsmissetal, statistikken opviser; men mon ikke en ligeså stor del af skylden må lægges hos os selv, fordi vi nu i meget stor udstrækning følger vor lyst og ikke et pligtbud. Skal lysten være bestemmende for vort valg, så må den også følges den dag, man ikke mere har lyst til det én gang valgte.

Der er naturligvis også kommet meget godt ud af disse frie valg, men de negative virkninger er der, og de er meget alvorlige.

Vi vil naturligvis ikke undvære valgfriheden, men vi må indstille os på, at den kræver sin pris. Frihedens pris og risikoen er, at valget kan vise sig at være forkert.

Disse valg i ungdomstiden er altså af meget alvorlig betydning, så alvorlig, at der nok kunne være grund til at spørge, om det nu også er rimeligt og rigtigt, at de unge i den letpåvirkelige alder, hvor stemninger ofte vil spille en afgørende rolle, når beslutninger tages, selv skal træffe disse valg.

Ja, det er rimeligt, valgene må træffes af de unge selv, fordi det senere i livet er dem, der stilles over for det ansvar og den risiko, valgene indebærer. Dermed være ikke sagt, at der ikke kan gøres noget for at vejlede. Det kan der, og det skal der; men ikke mere end den unge lades tilbage med sikkerhed for, at det var ham selv, der valgte, og derfor ham og ham alene, der har ansvaret og må bære risikoen.

Man taler i vor tid meget om, hvor vigtigt det er at komme på den rette hylde, men er det ikke utopisk tale al den stund, vort samfund indrettes mere og mere for specialister? Medfører dette netop ikke, at færre og færre mennesker kan komme til det

arbejde, de netop har lyst til? Hvor mange af vort lands tusinder af arbejdere har lyst til det arbejde, de udfører? Hvad med fabriksarbejderne eller kontoristerne eller embedsmændene, har de mon virkelig lyst til deres arbejde? Vi må sige nej. Det er et fåtal, der har lyst til det arbejde, de har. Det store flertal føler arbejdet som et nødvendigt onde, der skal udføres, fordi man jo nu engang skal have føden, sandelig ikke fordi man har lyst til det. Nej, det er i fritiden, man søger at leve i det, man virkelig har lyst til.

Kort sagt, trods det at man i dag har frihed til selv at vælge arbejdsplads, så er der stadig færre og færre, der har et lystbetonet arbejde, som fylder deres tilværelse.

Man hører undertiden ordet kald anvendt. Og det er naturligvis klart, at føler man kald til noget, så skal man selvfølgelig vælge det. Men kald, hvad er egentlig kald, er det bare noget for kunstnere, missionærer, præster og måske lærere? Kan man f. eks. føle sig kaldet til at være husmand eller bryggeriarbejder, eller vaskekone? Hvad er egentlig kaldsfølelse? Er det mon dette at have uimodståelig lyst til noget?

Nej, kald er noget ganske andet, det er ikke at gøre, hvad man umiddelbart har lyst til, men at gøre, hvad man har pligt til. Det kan måske være sådan, at lysten er meget ringe; og det er måske ydermere et ubehageligt arbejde, som man helst vil være fri for, men som man føler, man må gøre; altså føler, at man skal. Og så gør man det, eller lader være, men har så dårlig samvittighed bagefter.

Er man f. eks. vidne til en drukneulykke en vinterdag, så har man absolut ikke lyst til at komme ned i det kolde vand, men man gør det alligevel, på trods af ulysten.

På samme måde er det med kaldet, det er noget, man skal, hvad enten man har lyst til det eller ej.

Den franske forfatter Albert Camus kalder denne følelse at måtte gøre noget, som f. eks. i den foran nævnte situation, for et udslag af den altomfattende menneskelige egoisme, som når han f. eks. i sin bog »Faldet« præsenterer en person, der ligefrem går og snuser efter en chance for at komme til at hjælpe en blind

over gaden. Det ligger i os alle, at vi gerne vil hjælpe druknende eller andre nødlidende, og det er egoismen, der driver os til handling, siger Camus. Han kender ikke begrebet kald. Eller rettere sagt, for ham er kald identisk med egoisme.

Vil vi derimod fortsat fastholde, at man virkelig kan have kaldsfølelse, så må vi også erkende, at det ikke er at gøre, hvad man har lyst til, men at gøre hvad man har pligt til. Det er valgets hemmelighed.

Men betyder da dette at måtte afskrive arbejdsglæden? Nej, ingenlunde, vi må naturligvis stadig søge at finde arbejdsglæden. Blot må vi forstå, at arbejdsglæden ingenlunde opstår, bare fordi vi vælger et arbejde, vi har lyst til. Lyst er jo som bekendt et meget ustabilt begreb, den kan hurtigt forsvinde, og hvad så med arbejdsglæden?

En anden og dybere arbejdsglæde, end den man får gennem lystbetonet arbejde, er den arbejdsglæde, man får gennem det arbejde, man måske gør med ulyst, men af pligt.

De fleste har vist prøvet at gøre noget, som de føler den største ulyst ved og allerhelst ville være fri for; men det skulle gøres, og altså måtte man igang. Men mon de fleste ikke også har oplevet, at når man så kom igang med det, kunne der undertiden opstå en dyb tilfredsstillelse og glæde ved at gøre dette arbejde. Dette er den egentlige arbejdsglæde. Det er i pligtens bud, man skal søge arbejdets personlighedsværdi. »I dit ansigts sved skal du æde dit brød« hedder det. Der er ikke sagt noget om lystbetonet arbejde.

Gør det mon valget lettere, hvis man ved, at man skal vælge efter pligtens bud og ikke efter lystens? Kan man i det hele taget finde ud af, hvad der er pligtens bud?

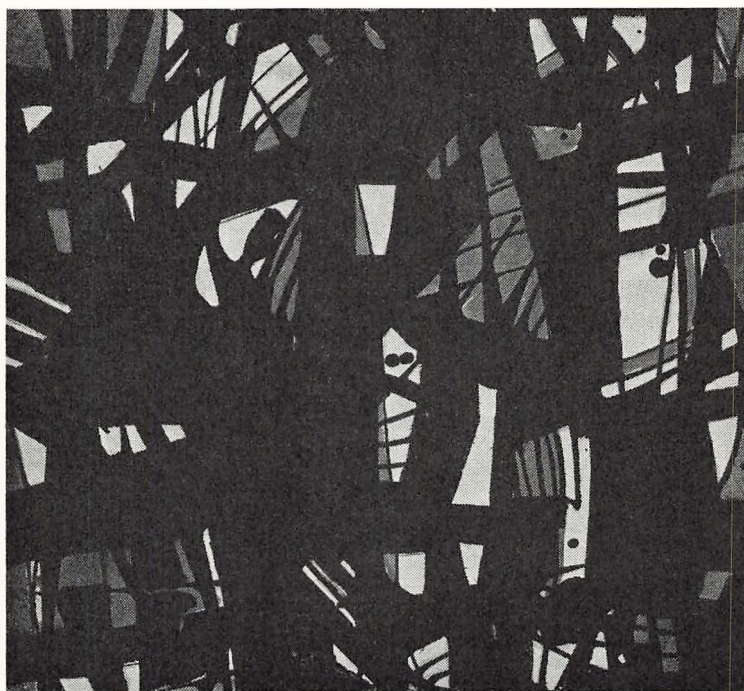
Svaret er ligetil. Hemmeligheden ved at komme på den rette hylde er ikke at vælge det rigtige, men at gøre det, man har valgt, til det rigtige. Og for at kunne gøre det valgte til det rigtige, må man gøre valget helt. Man må gå fuldt og helt ind for det, man har valgt, af hele sin sjæl, af hele sit sind.

Der ligger altid mange muligheder åbne for os, men vi må gøre os klart, at et ja til én eller noget betyder samtidig et nej til

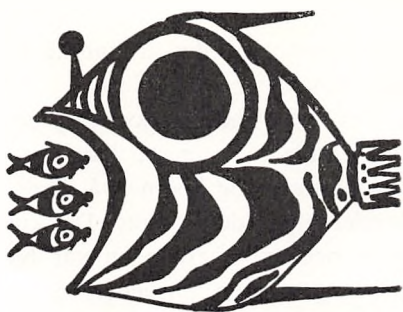
en anden eller noget andet. Tager man ikke dette skridt fuldt ud, siger man ikke dette nej, men stadig går og skeler efter de muligheder, man kunne have benyttet, så bliver valget ikke helt, og splittelsen i sindet er indtrådt.

»Hvad du er, vær fuldt og helt, og ikke stykkevis og delt«. Det er betingelsen.

Jens Bilgrav Nielsen.

Hvad sker der i Sydafrika?

At omverdenen er kommet Danmark nær ind på livet, har vi ikke mindst i dette efterår fået bekræftet. Dansk Ungdoms Fællesråd opfordrer til boycott af varer fra Sydafrika. Havnearbejdere nægter at losse varer sammesteds fra. Udenrigsministeren tager selvstændigt Sydafrika-initiativ i FN.

Det fjerne udland kommer os ved i dag, vi engagerer os i problemerne. Men forudsætningen er så sandelig også, at vi prøver at sætte os ind i dem først. Vi taler så meget om Sydafrika, men ved vi nok? Ja – hvem ved nok? Men denne artikel forsøger at komme dem i møde, der gerne vil orienteres om baggrunden for hele den opstandelse, de har mødt i presse, radio og fjernsyn.

Sydafrikas historie er ikke lang. Portugiserne var de første europæere, der nåede Kap det gode Håb på deres færd til Indien – men det blev ikke af særlig stor betydning. Efter dem kom hollænderne og grundlagde en handelsstation i 1652. Om race-diskrimination var der endnu slet ikke tale. Dels var både antallet af hvide og indfødte såre sparsomt, der var plads til begge parter, dels ved vi, at den hollandske mand ikke anså det for noget problem at gifte sig med en hottentotpige.

Efterhånden fandt også andre europæere vej til Afrikas sydlige spids, og da navnlig englændere. Det blev hollænderne for broget, og de flyttede i stort tal op på højsletten, veld-en, hvor de fandt godt klima og gode græsgange for deres kvæg. Her formede de deres særlige kultur, præget af den alvorlige calvinske kristendom med dens betoning af gammeltestamentlig fromhed og moral. Boerne (som de nu kaldte sig – det betyder de bosiddende) skabte raceproblemet. De opfattede sig over for negrene som den hvide

races garant på det afrikanske kontinent, de skulle føre denne race til sejr.

Forholdet mellem boere og englændere var spændt. Englænderne ville bl. a. gerne have fat i det guld, som blev fundet i boerområdet, og boerne på deres side frygtede den frihed, englænderne gav de indfødte. Det kunne jo virke ind hos dem selv, hvor negrene efterhånden var blevet slaver. Slutresultatet blev boerkrigen, som englænderne vandt trods boernes tapperhed (1902). I 1910 blev hele det sydafrikanske område, englændernes og boernes stater, slået sammen til en union under det britiske commonwealth.

De næste fyrré år er præget af en kulturkamp boerne og englænderne imellem – derimod ikke af racespørgsmålet. Betegnende for denne kamp er det, at boerne under begge verdenskrige nægtede at støtte England. Under anden verdenskrig blev mange boere nazister, deriblandt den nuværende premierminister dr. Verwoerd. Et blad beskyldte ham for nazisme, han anlagde injuriersag – men tabte den!

Efterhånden sygnede kulturkampen hen, de to parter forenedes i ét politisk parti. Vel simpelthen fordi det var nødvendigt for de hvide at gøre sig enige og stærke over for den indfødte fare. Og her er vi så ved problemet i Sydafrika i dag.

I Den sydafrikanske Union lever der i dag ca. 15 millioner mennesker. Heraf er ca. 9,6 mill. de såkaldte Bantu-negre (indfødte negre). 1,3 mill. er »farvede« (blandingsrace), 440.000 er indere – og endelig er der 3 mill. hvide.

Til trods for, at de hvide således totalt er i undertal, er det dem, der ligeså totalt dominerer Sydafrika. Dels fordi de sidder på alle økonomiske og politiske magtmidler, dels fordi de opretholder denne status ved den særlige udformning af racepolitikken, som dernede kaldes »apartheid« (adskillelse).

Apartheid hviler på to støtter, en religiøs og en kulturel støtte.

Den religiøse er grundigst blevet udformet af den calvinske kirke i Sydafrika. Gud har skabt menneskene forskellige og derefter har de fået særlige opgaver. Det gælder for kønnene (mand og kvinde), det gælder for folkeslagene, og det gælder også for

racerne. De sorte og hvide er skabt forskellige, og derfor må også deres liv holdes adskilte og foregå forskelligt. Den hvide mand og den sorte mand har ikke samme opgaver. Den hvide er skabt til at herske, den sorte til at tjene. At sætte sig op mod denne orden er at sætte sig op mod Guds vilje i hans skabelses-ordning.

Den kulturelle støtte under apartheidpolitikken hævder – hvad ingen kan nægte – at de indfødte har været 2000 år efter de hvide i (teknisk) kultur. Da de hvide kom til Sydafrika, havde de en lang, rolig udvikling bag sig, teknisk, filosofisk og religiøst set. Men de sorte stod indtil denne dag på stenaldermandens stade. På én gang at overlade dem hele den hvide kultur og velstand ville være en forbrydelse mod dem. Ingen kan på én gang klare en sådan omvæltning i sin tilværelse, det ville betyde ulykkelige og splittede mennesker. Derfor må der gå en rum tid (nogle siger 2000 år), inden de indfødte kan nå det stade, den hvide står på. Han må langsomt udvikles, ellers bryder hans tilværelse totalt sammen. Og han må udvikles borte fra den hvide mand, for at udviklingen kan ske i fred. Ingen sammenblanding af racerne må finde sted.

En kommentar er formentlig overflødig.

Men det er i hvert fald på denne baggrund, den praktiske apartheidlovgivning udvikles af dr. Verwoerd og hans regering.

Når de indfødte skal udvikles ifølge deres egenart og holdes skarpt adskilte fra de hvide, så betyder det naturligvis, at de får deres egne busser og venteværelser og parkbænke og skoler og kirker – ligesom i USA. Men Verwoerd går endnu videre. Hvad regeringen i virkeligheden prøver på, er helt at skille de to racer, også geografisk. I løbet af en halvtredsårig periode skal alle indfødte anbringes i 264 reservater, bantustans. De skal hentes fra by og land og samles der. Her skal de hvide intet have at sige, negrene skal have selvstyre.

Rent bortset fra, at det er de hvide, der bestemmer, hvor negrene skal bo, indeholder bantustanlovene andre urimeligheder. Disse områder omfatter kun $\frac{1}{10}$ af Sydafrikas jord – til $\frac{3}{4}$ af befolkningen. Resten skal den lille hvide gruppe have. Og hvilket

selvstyre bliver det ikke! De ledende skal være de gamle stamme-høvdinge, som den fremskredne indfødte ikke respekterer, fordi han ved, at høvdingen er »i lommen« på de hvide. Endelig er reservattanken aldeles håbløs, når man tænker på, at fire millioner negre i dag er industriarbejdere i byerne. Hvordan vil man få dem flyttet? Hvor skal industrien så hente sin arbejdskraft?

Men også i byerne gælder adskillesestanken. De hvide vil ikke have de sorte hos sig, men på den anden side kan de ikke undvære dem i industrien. Derfor har man indrettet såkaldte »townships« til dem rundt om de hvides smukke byer, endeløse karreer med titusindvis af småbitte, fuldstændigt ens udseende, triste huse. Og dog er der ikke nær plads til dem alle. Mange steder finder man så negrenes desperate nødløsninger: store slumkvarterer, hvor familierne bor i skure bygget af blikplader og papkasser, ingen vand, ingen kloakker eller gadelys. For de sorte har jo ikke fået tilladelse til at være der. De bor der bare, og det kan myndighederne ikke tage sig af.

Regeringen lægger megen vægt på, at den indfødte aldrig kommer til at føle sig hjemme ved byerne. Han skal jo hjem i reservatet! Derfor gælder der forskellige love for hans bolig, f. eks. den, at han ikke må have sine myndige børn (over 18 år) boende hjemme i mere end 3 døgn. Det hele må ikke få karakter af noget permanent.

Ejheller må lønningerne være for høje. Industrien vil gerne give mere, men Verwoerd er bange for, at hvis man giver den indfødte ordentlige leveforhold, så får man ham aldrig ud i de fattigere landbrugsreservater. Derfor er lønnen under eksistensminimum. 70 pct. af alle negerbørn er kronisk underernærede fra fødselen, $\frac{1}{3}$ af dem dør, inden de er fyldt et år og halvdelen inden det 16. Negrenes gennemsnitlige levealder er 36 år. Og disse kendsgerninger bliver endnu uhyggeligere, når man betænker, at Sydafrika er det fjerderigeste land i verden og – for de hvide – en virkelig velfærdsstat på linie med Danmark eller USA.

Hvordan nu med den gradvise udvikling af negrenes kultur, som apartheidpolitikken også taler om? I denne forbindelse er det naturligt at se på undervisningssystemet. Forhen var den over-

vejende del af skoler missionsskoler, ledet af hvide missionærer og præster. Udmærkede skoler, som tilsigtede at oplære eleverne i den hvide verdens kultur, religion og hele civilisation. Ikke få negre nåede langt ad den vej. Men missionsundervisningen har regeringen ophævet. Fra nu af skal staten (= de hvide) tage sig af negrenes oplæring, og det betyder naturligvis, at den undervisning, de modtager, er en undervisning, der er »i overensstemmelse med negrenes særart«: først og fremmest rent praktiske ting, som kan lette dem deres livs opgave: at tjene den hvide mand. Måske allersomnødtørftigst at læse og skrive. Men højere undervisning er det småt med. Negeruniversiteterne svarer stort set til vore realskoler, og det er meget vanskeligt for en ung indfødt, selv med rige evner, at opnå tilladelse til at studere i udlandet. At han skulle kunne gå på skole sammen med hvide unge, er naturligvis ganske utænkeligt. Ingen sorte videnskabsmænd skal konkurrere med hvide. På samme måde kan en ung neger ikke opnå en læreplads. Kun som ufaglært er han ingen konkurrent for den hvide industriarbejder. Er der noget at sige til, at ungdomskriminaliteten flourer?

Og sådan kunne man blive ved: racelov efter racelov opfindes for at gøre systemet »tæt«. Spiritusloven forbyder negre at have vin i hjemmet. Voldgiftsloven forbyder negrene at strejke, lønnen fastsættes af regeringen. Det sidste er, at en neger kan fængsles uden lov og uden dom i 90 dage, når blot regeringen har en mistanke om, at han er »mod systemet«.

Man kan undre sig over, hvorledes de hvide kan holde styr på det sorte flertal. Men egentlig er det ikke så mærkeligt: det hvide politi er udstyret med det mest moderne krigsmateriel – købt i Europa, måske også i Danmark. Dertil kommer, at de hvide har lavet et kontrolsystem, som er så gennemført, at man til stadighed kan have hold på de mange undertrykte.

Man må jo vide, hvor negrene er – sikre sig, at de ikke løber fra byen eller fra reservatet eller fra landet i det hele taget. Man må vide, hvem man står overfor. Derfor er hver neger udstyret med en skudsmålsbog (»pas«, kaldes det), som indeholder oplysninger om ham, hans alder, bopæl, arbejdsplads, tidligere

arbejdsgivere, skattekvitteringer, straffeattester og hele vandel. Denne bog skal negeren altid bære på sig, og politimanden kan forlange at se den uden at angive en grund. At have glemt sit pas betyder mindst én uges fængsel. Sidste år blev hver tiende sydafrikaner straffet! Man kan også risikere tvangsarbejde. Politiet har en »ordning« med hvide farmere, der mangler arbejdskraft. Farmeren har i »opdragelsesøjemed« tilladelse til at bruge pisk.

Der er vist ingen grund til at nævne flere eksempler på apartheidpolitikken. Altsammen viser det jo, hvilken rystende umenneskelig behandling, de indfødte udsættes for i Sydafrika.

Men er der da ingen modstandskamp? Jo, det er der – men den kommer ikke offentligt frem. I parlamentet kan ingen negre indvælges – negrene har slet ikke stemmeret. Og regerings- og oppositionspartiet er enige om racelovene.

Men rundt omkring i Sydafrika syder og gærer det. Der er heldigvis mange hvide, der kan indse, hvor horribel apartheid er. En af de mest kendte var den engelske præst Father Huddleston, der har skrevet den manende bog »Himlen bliver mørkere«. Men han er nu udvist af Sydafrika og sidder hjemme i England.

Naturligvis kommer den kraftigste modstand fra de indfødte selv. Allerede tidligt i århundredet dannede negrene en forening mod racefordreelsen, Den sydafrikanske Kongres. I 1952 blev dens præsident en lærer ved navn Albert Luthuli. Siden da har han kæmpet utrætteligt for sit folks sag, men uden større resultat. Hans svaghed er den, at han går ind for den ikke-voldelige modstand mod et styre, som kun kender respekt for vold. Denne fredelige politik bragte ham i 1961 Nobels fredspris, som han modtog i Stockholm, idet han allernådigst fik en kort orlov fra den husarrest, regeringen har givet ham, og som varer til 1964. En anden organisation er Den panafrikanske Kongres, som ikke er helt utilbøjelig til at anvende voldelige metoder, og som går ind for en frigørelse gennem samarbejde med det øvrige Afrika. Nu er også denne organisation forbudt, og lederen, Seboukwe, er idømt en lang fængselsstraf.

Negrenes modstandskamp savner ledelse i dag. Gang på gang er der uroligheder, men regeringen udnytter den manglende disci-

plin og har relativt let ved at klare frisag. Om ikke andet griber regeringen til blodbad, som da f. eks. politiet i 1959 skød ind i en forsamling negre, forsamlet foran rådhuset i Sharpeville, og dræbte hundrede negre på 50 sekunder.

Negrene kan ikke klare kampen selv. Der må hjælp til udefra. Og vi ser da også, at FN en halv snes gange har rettet henvendelse til den sydafrikanske regering under påberåbelse af menneskerettighedserklæringerne. Men svaret har hver gang lydt, at det problem, man havde, var et indre sydafrikansk anliggende, som ingen andre kunne forstå, og som ingen andre i hvert fald skulle blande sig i.

Henvendelser er ikke nok, mere effektive midler må tages i brug. Og der viser sig da forskellige muligheder. Mest effektivt ville det nok være, om samtlige FN-medlemslande totalt standse handelen med Sydafrika. Landet ville bryde sammen rent økonomisk i løbet af ganske kort tid og derefter være nødsaget til at standse racediskriminationen for overhovedet at komme på fode igen. Det sørgelige er blot, at flere stormagter ikke ønsker denne handelsboycot, fordi det vil ramme deres egen økonomi hårdt. Hermed være dog ikke sagt, at den rent private boycott af sydafrikanske varer, vi hver for sig kunne iværksætte, skulle være nytteløs. Men nogen afgørende løsning er det ikke.

Man kunne tænke sig, at FN greb ind med våbenmagt under det motto, at det sydafrikanske problem er en fare for verdensfreden. En sådan indgriben ville være i overensstemmelse med FN-pagten. Men sikkerhedsrådet mener ikke, at man kan bruge dette påskud.

En helt ny vending har sagen taget med det danske initiativ i FN her i efteråret. Man har i den danske regering den tro, at megen af apartheidpolitikens strenghed skyldes de hvide sydafrikaneres angst for, hvordan det vil gå dem selv, hvis de indfødte får magten. Derfor foreslår den danske regering, at FN skal garantere de hvides rettigheder, hvis disse vil gå med til at afvikle apartheidpolitikken. Hvordan dette forslags skæbne vil blive, tør jeg ikke sige. Umiddelbart lyder det jo som et Columbusæg, men dels lader de hvide sydafrikanere ikke til at være

særligt interesserede, dels er det jo mildest talt vanskeligt for et lille land som Danmark at trænge igennem med noget i FN. Og nogen særlig nordisk enighed synes der på nuværende tidspunkt ikke at være tale om.

Måske vil læseren efter at have pløjet sig igennem denne artikel spørge: jamen, hvad kommer det da også os ved? Det er så fjernt alltsammen!

Jeg mener, det kommer os ved. Af to grunde:

For det første har vi et ansvar for, hvordan det spænder af i Sydafrika. Hele vor kristne og humanistiske tradition tilsiger os, at dér, hvor vi har indflydelse på menneskers skæbne, dér har vi også et ansvar. Og vi kan gøre noget. Det kunne vi i hvert fald, dengang vi selv havde kolonier i Sydafrika og selv lavede raceadskillelsespolitik. Så mon ikke også i dag?

For det andet vil vi stå os bedst ved at gøre noget. Der er ingen tvivl om, at de hvide i længden må bøje sig for de indfødte. Måske vil et blodbad blive enden på Sydafrikakrisen. Mon da alle de teknisk tilbagestående folk vil tro på vore ord om, at vi er eller føler os medansvarlige for deres skæbne? Nej, vi vil uundgåeligt blive identificerede med den hvide sydafrikaner – som man måtte dræbe for at få sin ret. Øst-Vest problemet er farligt. Men det er rigtigt, hvad Ben Gurion sagde i København sidste år: en lige så stor krigsfare ligger der gemt i forholdet mellem de rige og de fattige lande.

Ved nu at tage initiativ i Sydafrika til fordel for de undertrykte kan vi måske endnu nå at overbevise u-landene om, at vi ikke er deres fjender, men deres brødre.

Nils Olav Olsen.

Bestyrelsen for »Den selvejende institution
Glamsbjerg Fri- og Efterskole«

Læge Mogens Christiansen, Glamsbjerg (formand)
Fabrikant Henry Jensen, Glamsbjerg (næstformand)
Købmand Aage Damgaard, Glamsbjerg (sekretær)
Fru Astrid Rasmussen, Glamsdalen
Boghandler Aage Larsen, Glamsbjerg
Fru Else Topholm, Glamsbjerg
Gdr. Peder Flemløse, Flemløse

Vi på skolen sender alle, både nuværende og tidligere elever,
ønsket om en rigtig glædelig jul.

Marie Espensen. Marie Olsen. Anna Skriver.

Kirsten og Per Juul. Lis og Gunner Brandt.

Erling Højgaard. Karen Nielsen. Erna og N. J. Mortensen.

Anneke og Johan Kongstad. Mary og Evald Jacobsen.

Meta og Erling Kristensen. Inger Ballegaard.

Gunhild og Holger Berg Olsen. Viola og Ib Flemming Hansen.

Annlise Bille. Grete Rasmussen. Julie og Rasmus Larsen.

J. Bilgrav Nielsen. Bente Hjuler.

Asger Baunsbak-Jensen.

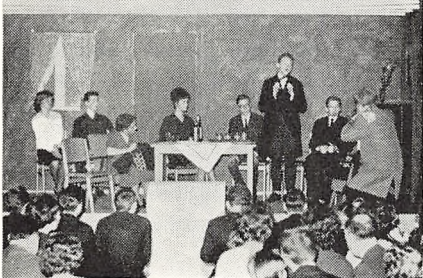
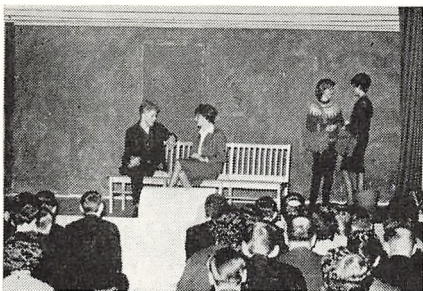
Årets gang

Sommerferien er efterhånden blevet en skarpere deling af arbejdsåret end tidligere, navnlig efter at vi er begyndt med 8 måneders efterskolekursus. I 1962 begyndte vi efter sommerferien den 15. august med friskolens 7 klasser og de 5 eksamensklasser. Der kom nye kostelever, men heldigvis var der også mange fortsættere, så ikke bruddet med det gamle skoleår virkede så stærkt.

Kun 2–3 uger senere kom 53 nye efterskoleelever, idet efterskolen åbnede den 4. september. Der er en egen forventningsfuld stemning på skolen den dag, når bilerne ruller op i gården, og de nye – forsigtigt – med forældrene ved siden tager de nye omgivelser i øjesyn. Dagen formede sig som sædvanligt med eftermiddagskaffe i salen, sang og velkomsttale, og om aftenen var lærerne sammen med de unge på skolen. Holdet faldt ret hurtigt til, og arbejdet kom hurtigt i gang, så vi på den måde fik et udmærket arbejdsår helt hen til maj, hvor eksamensarbejdet begynder. Dette forsøg faldt ud til alles tilfredshed, tror jeg, og vi har grund til at tro, at 8-måneders efterskolen vil blive den form, der passer bedst hos os.

15. september begyndte »Unionen« sæsonen med en oplæsningsaften, hvor lærer Mortensen underholdt, og der dansedes. 20. september var der forældredag med mange deltagere allerede fra morgenstunden. Denne dag er så hyggelig, fordi der er tid til at snakke sammen – dog ikke i timerne – og vi på skolen glæder os altid særligt til denne lejlighed til at se forældrene på skolen. Om aftenen talte gdr. P. Flemløse godt om »Forældrenes syn på skolens opgave« og frk. Espensen læste et stykke af Hans Kirk. Der var mange mennesker og god stemning.

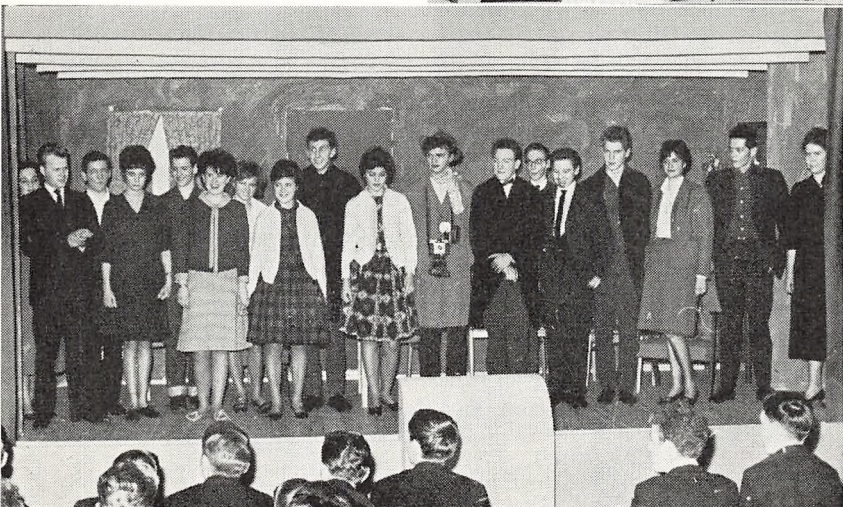
29. september var realelevernes velkomstfest for efterskolen. Den formede sig som en dialektaften, hvor elever fra landets

Ullabella

FEBRUAR 1963 (EFTERSKOLEN)

Lærer Hansen
takkes for
god instruktion

forskellige egne gav prøver på hjemstavnsens hverdagsmål. Senere dansedes der, og her som ved mange lejligheder i vinterens løb var det Bukh og Else Christensen, der »fandt melodien«. Vi er glade for samarbejdet med dem. 4. oktober var det andet forældre-kredsmøde. Her talte cand. polit. Jørgen Knudsen om den danske højskole i Ghana og viste lysbilleder derfra. Vi synes, vi har brug for at høre nyt fra disse nye stater i de andre verdensdele, og denne aften var et led i denne oplysningsvirksomhed.

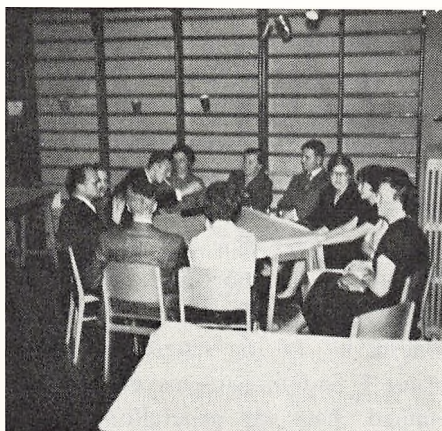
Den 31. oktober fandt en af årets store begivenheder sted. Da havde vi rundbordssamtale om »Efterskolens stilling i skolebilledet« med undervisningsminister Helveg Petersen som indleder. Deltagere var iøvrigt: forstander Tage Dybkjær, læge Mogens Christiansen, amtsskolekonsulent Viggo Land og statskonsulent dr. phil. Roar Skovmand. Radioen transmitterede hele samtalen direkte, så det var spændende, og salen var fyldt med forældre og lærere fra egnen.

Som sædvanlig havde vi klasseforældremøder på forskellige tider af vintersæsonen. Vi synes, det er udbytterigt, at lærere og forældre på den måde ved mindre møder kan komme sammen og drøfte elevernes problemer og undervisningens tilrettelægning. Der er da også fin tilslutning til disse aftener – ofte op til 100 pct. af forældrene.

9. november var konsulent fru Jeppe Hansen her og fortalte efterskolepigerne om vask, stoffer m. v. – Unionen arrangerede også i det forløbne år aftener for eleverne, og den 13. november fortalte jeg om »Sovjetunionen i dag«. 15. november var der to ting på tapetet: O.A.G.s 5. hovedkreds holdt fællestræning, og der var kaffebord og dans med mange mennesker. Samme aften holdt forstander Jens Marius Jensen sit levende foredrag om Dag Hammerskjöld for efterskolen.

November var en travl – men også oplevelsesrig måned. Børneskolens fest var den 17. november, hvor fru Berg havde instrueret komedien: »Pølsemændens måneraket«. Det gik fint med humør på begge sider af rampen, og så dansede børnene et par timer.

Novembergudstjenesten var denne gang den 21. november,

Lærerhjørnet ved fest i salen.

og pastor Tage Jensen, Humlebæk, prædikede. Senere samledes vi i gymnastiksalen til kaffebord, og Tage Jensen fortalte om Martin A. Hansens forfatterskab og læste stykker derfra.

December begyndte med filmsaften i »Unionen« den 1. Bl. a. vistes filmen om Ralph Bunchs liv. Senere gik dansen til Bukhs trio. Julemødet er en festlig optakt til den tilstundende højtid. Den 12. dec. fandt det sted med luciaoptog, tale, oplæsning af lærer Mortensen og korsang under ledelse af frk. Trier. Salen var festligt pyntet, bl. a. med dejlige nelliker skænket af gartner Mose. Det var en dejlig aften, og salen var fyldt med mennesker. Lige ind under jul var friskoleklasserne i teater i Odense for at se »Gøngehøvdingen«, og eksamensklasserne og efterskolen så Nordahl Griegs »Nederlaget«.

Det nye år begyndte med børneklassernes juletræsfest den 5. januar, og derefter kom vi igang med arbejdet kun afbrudt af klasseforældremøder. 27. januar var der hobbyudstilling i salen, og det var fantastisk, hvad lærer Mortensen havde fundet frem til blandt eleverne. Her fik vi for alvor at se, hvor vidtspændende hobbies unge af i dag har lige fra teknik til kunst, politik og frimærker.

7. februar talte forstander Arne Fog Petersen, Rødning, om »Tyskland efter 1870«. En god, interessant og oplysende aften.

I år gik vi over til at holde elevmøde i fastelavn, og det viste sig at slå godt an. Efterskolen havde hele vinteren slidt med at spille Henning Kehlers »Ullabella«, og lærer Hansen, som her trak det store læs med at være instruktør, kunne sammen med de unge glæde sig over et resultat, som lå over, hvad man almindeligvis ser unge mennesker præstere. Det gik fint. Den 21. februar var efterskoleforældrene indbudt til at se forestillingen, og så kom elevmødet den 24. februar. Vi begyndte med »timer« i efterskolen om morgenen, hvor nogle af lærerne fortalte og »underviste«. Valgmenighedspræst Solveig Bording holdt gudstjeneste kl. 14, og senere samledes vi i salen til foredrag af pastor T. Sadolin i Assens, der forstod at fange de unges opmærksomhed. Der var generalforsamling i elevforeningen, og om aftenen dansedes der efter forestillingen. En stor og god dag var til ende. Vi håber, mange i fremtiden vil komme til fastelavns-elevmøde.

I marts var erhvervsvejleder Ålund her, og den 20. marts talte seminarirektor Morten Bredsdorff, Vordingborg, på sin levende og interessante måde om sin rejse til Argentina og viste lysbilleder. 26. marts holdt »Kvindernes internationale liga for fred og frihed« møde om »Grønland i dag«, og efterskoleeleverne deltog.

Så kom april med afslutning på vinterens arbejde. 8. april var eksamensskolens gymnastikopvisning, og 9. april børneskolens. Begge aftener sluttede med dans, og der var stor tilslutning. Efter påskeferien drog efterskolen på en 4-dages tur til Sønderjylland med fru Juul og lærerne Mortensen og Hansen. De boede i Sønderborg og kørte derfra rundt i landsdelen til de minderige steder. Turen var vellykket, og dermed er sikkert lagt grunden til en tradition i fremtiden. Derefter kom eleverne hjem til forberedelse af afslutning og fremvisning. Bødekassefesten den 26. fandt sted på sædvanlig festlig måde, og fru Rasmussen og pigerne i køkkenet havde fremtryllet en overdådig middag for os. Så kom afslutningen den 27. april med mange mennesker, og den vemodige afskedstid var inde. Denne dag har altid haft en særlig stemning, fordi vi tager afsked med de unge, vi har haft

vort hverdagsliv med i en vinter, og denne gang var det i 8 måneder. Det mærkedes da også ved denne lejlighed, både på resultatet af arbejdet og på vemoden i afskeden mellem lærere og elever.

Hurtigt var vi atter i fuldt sving – nu med eksamens- og oprykningsholdene. 6. maj begyndte 42 eksaminander til præliminæreksamen. I ugen 20.–25. maj var 7. klasse på Bornholm med fru Ballegård og lærer Jacobsen, og i det dejlige forsommervejr havde de en oplevelsesrig og smuk tur til Østersøens perle.

Resten af tiden hen til sommerferien gik med stor travlhed på grund af eksamenslæsning, og endelig den 29. juni var resultaterne hjemme. Afgangsholdene lavede en fantasirig »revolution«, og glæden over veloverstået eksamen kendte ingen grænser.

Og nu er vi i gang med mange nye elever. 47 i efterskolen, 29 i 1. b og 31 i 1. a samt 10 flere end før ferien i børneskolen. Hverdag veksler med fest, som I kender det på jeres gamle skole, hvorfra der sendes alle en venlig hilsen.

Oktober 1963.

Asger Baunsbak-Jensen.

Noter

Til nytår 1963 rejste Tove Trier Rasmussen fra skolen og giftede sig med friskolelærer Ægidius i Jetsmark. Vi har savnet frk. Trier på skolen, for hun var altid fuld af arbejdsglæde og humør; men vi glæder os over at høre, at hun og hendes mand har fremgang med deres nye friskole i Vendsyssel, og vi ønsker dem fortsat held og lykke deroppe. Efter frk. Trier kom frk. Bente Hjuler, København, som vikar, og hun hjælper os fortsat med nogle timer. Men først til august ansatte vi en ny lærer i embedet. Det blev lærer Jens Bilgrav Nielsen, der er uddannet på Ollerup fri lærerskole. Han er 27 år og er landmandssøn fra Holstebroegnen. Vi glæder os over at se, han er kommet godt i gang med sit arbejde her, og vi håber, han får mange gode arbejdsår på Glamsbjerg friskole.

Ved skolens generalforsamling gik to medlemmer ud af bestyrelsen. Det var gdr. Oscar Hansen, Nårup, og gdr. Kjeld Petersen, Højbjerggård. Gennem en længere årrække havde de begge været med i bestyrelsen, og de gjorde et godt arbejde her, fordi de var levende optaget af vor skoles ve og vel. De er blevet efterfulgt af fru Topholm og gdr. Peder Flemløse.

Vestfyns gymnasium er nu helt adskilt fra Glamsbjerg fri- og efterskole, og endelig til september kunne man sætte spaden i jorden til den sidste udbygning af denne ny skole. Vi glæder os her over fortsat godt samarbejde mellem de to skoler, som på en mærkelig måde har samme stamme.

A. B.-J.

Mindeord

Arne Henriksen.

Onsdag den 9. oktober skete der en frygtelig flyveulykke i Sydfrankrig. Et transportfly medbringende seks personer og 60 jerseydyr ramte en bjergtop og styrtede ned. Blandt de omkomne var en gammel Glamsbjerg-elev, Arne Henriksen.

Jeg husker så tydeligt Arne, da vi mødtes i 1. præliminærklasse i Glamsbjerg. Han var en del ældre end de fleste af os andre – over 20 år – og det var så åbenbart, at han var kommet i den hensigt at gennemføre, hvad han var begyndt på. Let var det ikke for ham – sprog og matematik havde han slet ikke mødt før – men han gjorde sig snart gældende i klassen, myreflittig, som han var.

Også som kammerat blev han bemærket. Han havde med sin ro – nogle vil kalde den sindighed – en forunderlig evne til at virke neddæmpende på en flok unge mennesker, der ikke havde det alt for let med sig selv eller med andre. Ikke fordi han agerede »ældre« – men fordi han var *sig selv*, naturlig og ligefrem.

Efter skoletiden var Arne trofast. Gang på gang mødte han frem til elevmøderne og var tydeligt skuffet over, at ikke flere

af »de gamle« kom. Sidst var vi sammen ved vort 10-års jubilæum i 1961. Da var vi mange. Og det kunne ses på Arne, at han glædede sig over at mindes skoledagene i Glamsbjerg.

Arne nåede at skabe respekt om sig. Efter sin kontoruddannelse og landbrugsuddannelse i USA overtog han faderens gård i Gelsted. Omtrent samtidig blev han valgt til salgsleder i Vestfyns Salgsforening. Det var under arbejdet for denne forening, han mistede livet.

Det er tungt, at en ung mand dør. Men det er særlig tungt at miste en mand som Arne, der kom til at betyde noget for de mennesker, han mødte på sin vej.

Æret være hans minde!

Nils Olav Olsen.

Nyt fra gamle elever

Det er glædeligt at kunne meddele, at der i år har været flere end sædvanligt, der har besvaret min forespørgsel om, hvad de har foretaget sig, siden de for 10 år siden forlod Glamsbjerg Fri- og Efterskole. Jeg har fået svar fra en trediedel af efterskoleeleverne og halvdelen af præliminæreleverne, og det må betegnes som ret godt. Nu håber jeg, at I, der er 10-årsjubilarerer, må fornøje jer ved at høre om hinanden, og navnlig, at rigtig mange af jer vil komme til elevmødet i 1964 (se derom på side 66).

Efterskolen 1953-54

Inger Hillbrandt tog præliminæreksamen fra Glamsbjerg og derefter bankuddannelsen i Glamsbjerg Bank. Så tog hun til Jylland og virkede der som kasserer bl. a. i Vojens i 1½ år. Men d. 6. juli i år vendte hun atter næsen hjem til Fyn, idet hun giftede sig med en telegrafist ved flyvevåbnet. De har bolig i Hårby, men manden arbejder for tiden i København, så Inger får tid til at være kasserer i Hårby Bank. Gamle kammerater er velkomne til at besøge Inger Merstrand, »Nomi«, Algade 5, Hårby.

Alfred Jensen har haft pladser ved landbruget både i Sønderjylland og på Fyn, og der vil han blive, siger han, lige meget hvor besværligt det bliver at være landmand. Men han har sørget for en fin uddannelse: først på Frederiksborg Højskole, hvor han blev delingsfører, derefter på Malling Landbrugsskole, hvor han uddannede sig til kvæg- og svinekontrol-assistent. Som sådan søger han nu plads ved statens kvægforsøg, og vi ønsker held og lykke med det! Alfred er ungkarl endnu og har p. gr. af en liden skavank ikke været ved militæret. Adr.: Alfred Jensen, Højvang, Genner.

Kai Lange. Efter forskellige pladser ved landbruget og 9 måneder på Ladelund landbrugsskole forvalter på Holstenshus Avlsgård ved Fåborg. Men fra d. 1. november blev Kai bestyrer på direktør Weillings gård »Haraldslund« i Hinnerup lidt nordvest for Århus. Der må gamle kammerater besøge ham og hans kone Ruth, som han blev gift med i sommer.

Lis Larsen havde egentlig fået en plads i en forretning, da hun kom ud af efterskolen, og da det var hendes store ønske, blev hun naturligvis skuffet, da hun alligevel blev snydt for den. Men senere lykkedes det. Lis blev kontoruddannet og har giftet sig med en kontormand, med hvem

hun har en dreng på 4 år. Til trods for det klarer hun alligevel at have en halvdagsplads i en Radio- og TV-forretning. Hun har desværre ikke kunnet sende sin nuværende adresse, da hun netop står over for at flytte. Men hun har lovet at give mig (formanden) den, og hvis I sender et brev til mig, skal jeg omadressere det! Hun hedder nu Lis Pedersen og bor i Odense.

Asta Lambert Jørgensen tog pladser i huset i Danmark og England, afbrudt af ophold på Ollerup, Askov og Nordisk Folkehøjskole i Italien! Nu er hun »endt« som dekoratør, skriver hun, og det er et afvekslende og interessant job. »Endnu ikke gift – har ikke haft tid«. Adr.: Gamborg pr. Kauslunde.

Hans Lauridsen. Efter nogle år ved landbruget blev Hans soldat ved Jyske Luftværn i Nørre Sundby. Derefter tog han sig en landbrugsuddannelse på Nordsjællands landbrugsskole, men blev åbenbart træt af landbruget (som så mange andre), for nu er han ansat på et snedkeri. Ugift stand. Adr.: Holte, Naarup.

Offer Madsen prøvede også landbruget, men blev straks træt af det. Derfor gik han i gartnerlære i Bellinge og senere i Stige. Det førte også til et dejligt ophold på den nye gartnerhøjskole i Søhus. Værnepligten blev aftjent ved livgarden, og efter et lille års tid i Hvidovre på et gartneri er han nu »havnet« hjemme og har fået rejst et par drivhuse »fyldt med det efterhånden kendte snitgrønt«. Adressen er Søholmhuse pr. Glamsbjerg.

Svend Erik Madsen blev efter 4 års forløb færdig som kommis i Fåborg og aftjente derefter værnepligten ved Jyske Luftregiment i Ålborg og senere ved flyvestation Karup. Det betød ture til Herning, hvor han fandt sin nuværende kone. Han blev træt af forretningslivet og kom ind ved postvæsenet, hvad han var godt tilfreds med. Desværre gav det ham en erhvervssygdom: åreknuder i benene, og det kostede ham operation og et halvt års sygehusophold. Siden da har Svend Erik været arbejdsmand, nu på en pumpefabrik, og det er han glad for. Hans kone (gift i 1961) arbejder på en trikotagefabrik, så de har råd til at bo i et nyt boligkompleks. »Vi har ingen børn fået endnu, det kommer siden!« Adr.: Porsvænget 29^a, Herning.

Kirsten Nøhr tog først huslige pladser i Glamsbjerg og Køng og var derefter på Als Husholdningsskole. Efter endnu et par år i huset tog Kirsten en rejse til Norge, hvor hun tilbragte en dejlig vinter. Og så kommer det, jeg kan mærke er det egentlige: at Kirsten uddannede sig som barneplejerske i Kerteminde og derefter var hun et år på spastikerhjemmet for børn i Odense. Men d. 10. november 1962 blev hun bortført af en gårdejer, der giftede sig med hende. Nuværende adresse er: Kirsten Nøhr Andersen, »Pårup Skovgaard« pr. Ferritslev, Fyn.

Birte Olsen har ikke selv kunnet svare, da hun er på studierejse i

Ægypten. Men hendes mor har venligst fortalt om hendes vej: Fra lille af har Birte haft lyst og anlæg for tegning. Derfor kom hun på kunstindustriskolen i København, hvor hun uddannede sig som teknisk tegner. Men det var ikke nok, kunst skulle det være! Efter to forsøg bestod hun den uhyre vanskelige optagelsesprøve på Det kongelige Kunstakademi, hvor hun nu er elev. Økonomien klares ved legater og sommerferiejobs. Nu skal det blive spændende, om vi hører mere til Birte! Hun er »gode venner« med en lærer på akademiet og påtænker giftermål. Adr.: c/o Tømrermester I. Olsen, Solrød strand, Sjælland.

Poul Rasmussen har skrevet et langt, lunt brev, som kun pladshensyn forhindrer mig i at bringe i dets fulde længde. Straks efter efterskoleopholdet gik Poul i tømrerlære i Tommerup. Da det var overstået, kaldte civilforsvaret i »Sandholt« kaserne på Fyn. Senere kom han til civilforsvarshøjskolen i Snekkersten. Her fik han tid til at finde sin tilkommende. Nu var det ikke længere tilstrækkeligt med tømreruddannelsen. Poul giftede sig, flyttede til Odense og studerede i de næste par år med sin kones støtte (hun er barneplejerske) ved Odense Teknikum. Nu er han færdig som bygningsingeniør og har en stilling ved et entreprenørfirma i Åbenrå. Der har han fået eget hus og adressen er da Fladholm pr. Åbenrå.

Sigrid Rasmussen tog præliminæreksamen i Odense og fik siden lyst til Norge, hvor hun arbejdede som altmuligmand hos nogle rare mennesker i Oslo. Der blev tid til et højskoleophold deroppe, men så tog Sigrid hjem til Danmark. Her har hun taget den fireårige uddannelse til beskæftigelses-terapeut. Siden da har hun arbejdet på Statshospitalet i Risskov, men er (formodentlig) nu på et hospital i Schweiz. Derfor beder hun om, at post må blive sendt til den gamle adresse: Vejrup Mark pr. Brenderup.

Birgit Sliwa prøvede efter et par år i huset at være sygemedhjælper på Sct. Josephshospitalet i Odense. Det gav »blod på tanden«, og hun uddannede sig derfor som »rigtig« sygeplejerske på samme hospital. Senere var hun sygeplejerske i København, men i foråret drog hun en tur til Norge som led i udvekslingen af sygeplejersker i Norden. Nu er hun atter tilbage i Odense, hvor hun har tiltrådt en stilling på Odense Amts og Bys Sygehus. Adr.: Birgit Sliwa, Gummerup pr. Glamsbjerg.

Knud Friis Sørensen tog præliminæreksamen i Glamsbjerg og kom derefter i lære på maskinfabrikken NIL-BRO i Brobyværk. Efter udstået læretid gik turen til Sønderbys fabrikkers maskinfabrik. I efteråret 1961 begyndte Knud på Odense Teknikum, og der er han endnu. Ungkarl. Adr.: Karen Brahesvej 5¹.

Eksamensholdet 1954

Gerda Christiansen var ansat 5 år på kontoret hos Krull & Jepsen i Assens. Derefter drog hun til Skive og blev bogholderske i en jernforret-

ning. Der har hun været siden, men der er sket den ændring i hendes forhold, at hun for to år siden giftede sig – hendes mand er naturligvis fybo. Adr.: Gerda Højrup Nielsen, Kompagnigade 32, Skive.

Ulla Clausen gik ind til post- og telegrafvæsenet. Her måtte hun ifølge sagens natur flytte mange gange, men kom kun til Kolding, og der har hun siden boet. I 1959 blev hun gift, og da hun efter et par års forløb fik en lille pige (Anne) forlod hun postvæsenet for at hellige sig det huslige. Adresse: Ulla Broeng, Grundtvigsvej 16, Kolding.

Jytte Voigt Hansen har ligesom sin tvillingsøster ikke selv svaret, men de har en flittig moder! Her er hvad hun fortæller om Jytte: Efter præliminæreksamen 1 år i huset, student fra Nyborg Gymnasium 1958, derefter vikar, fra 1959–62 på Th. Langs Seminarium. Lærerinde i Viborg. Ikke gift. Breve kan sikkert sendes til Tommerup skole, Knarreborg.

Tove Voigt Hansen: Student fra Nyborg Gymnasium 1957, vinteren 57–58 på Vestbirk Højskole. Lærerinde fra Th. Langs Seminarium 1961, derefter i Viborg. Gift med flyveleder i Karup, Villy Johansen, har en lille sød og glad pige på snart to år.

Birgit Knudsen gik bankvejen og blev uddannet i Årup Bank. Allerede i 1958 blev hun gift med en landmand, og de bosatte sig i Ryslinge, hvor de fik en gård i forpagtning. Siden da har de fået en dreng og en pige, henholdsvis 4 og 3 år nu. Alligevel får Birgit tid til bankvæsenet – hun er ansat i Ringe Bank. Adressen er: Birgit Sellebjerg, Præstegården, Ryslinge.

Jørn Føns Knudsen har ikke svaret, men jeg ved, at han blev student fra Tarm Gymnasium, og at han siden begyndte at læse økonomi ved Århus Universitet. Han havde en fremtrædende plads i foreningen Liberale Studenter. Formodentlig må han være færdig med studierne nu – eller det må være lige op over!

Hans Juul Larsen blev uddannet i boghandlerbranchen i Odense. Han fik videregående teoretisk viden på provinsboghandlerfagskolen i København. I 1958 var han ansat i en af de største boghandler i verden, med 300 ansatte, Blackwells boghandel i Oxford. Året efter blev der ved oprettelsen af Vestfynsk Gymnasium brug for ham i Glamsbjerg Boghandel hos faderen. Der er Hans stadigvæk. For egen regning må jeg tilføje, at Hans i en periode var en ualmindelig dygtig og samvittighedsfuld medhjælper på friskolens kontor. Han er stadig ugift og har p. t. ingen planer om forandringer. Adr.: Glamsbjerg Boghandel, Glamsbjerg.

Finn Meyer har ikke svaret, men det kan nævnes, at han tog studentereksamen fra Rungsted Statsskole og senere begyndte at læse i København.

Else Mølgård Hansen fortæller venligst, at der ingen skole er, som hun mindes med større glæde end Glamsbjerg Fri- og Efterskole. Efter præliminæreksamen tog hun studentereksamen fra Nyborg og var derefter i huset i Heidelberg i et halvt år hos en officersfamilie. Senere virkede hun

som vikar i Bogense og på Glamsbjerg Friskole. Det gav lyst til en lærerindeuddannelse, som hun gennemførte på Odense Seminarium. Her traf hun også sin mand, og de er nu ansatte ved Agerbæk skole ved Esbjerg, hvor hun fortrinsvis underviser i sit speciale, sprog. Adressen: Else Lindberg-Nielsen, Grønnegade, Agerbæk.

Edel Birgit Nielsen (i skolen under navnet »Edel«) kom til forsikringsvæsenet. Men efter udstået læretid gik hun ind i statens tjeneste »i håb om evig hvile«. Dog det skulle ikke så være, for Edel blev nemlig anbragt ved politiet og fik alimentationssagerne under sig. Nu er hun tjenestemand i 9. lønningsklasse i Odense. Da hun ikke er gift, kun »temmelig stærkt forlovet«, beder hun jer andre om at sende eventuelle breve til forældrenes adresse: Ebberup. Skal man giftes, kan man jo snart komme til at flytte. Men det er svært at få lejlighed i Odense.

Viggo Nielsen blev matematisk student i Odense (2-årigt kursus selvfølgelig). Derefter brugte han – »eller spildte, om man vil« – 16 måneder på militæret, bl. a. i Itzehoe. I 1958 begyndte han at studere matematik og fysik på Københavns Universitet og var så heldig at komme ind på Egmont H. Petersens kollegium. En del af pengene til studierne var blevet tjent ved et halvt års skolevikariat i Kalundborg. Viggo håber på at blive magister i januar, måske først til sommer. I øjeblikket er han i gang med sin store afsluttende opgave i matematikkens historie, som er hans speciale. Adressen indtil videre: Egmont, værelse 331, Nørre allé 75, København Ø.

Ingrid Pedersen tog studentereksamen fra Ribe Katedralskole. I 1960 bestod hun fysioterapeuteksamen fra Teilmanns kursus i København, og denne uddannelse har hun siden da udnyttet på Geelsgaard Kostskole i Virum for handicappede børn – et vældig interessant job, skriver Ingrid. Nu er hun også kokkeensopige, idet hun er blevet gift med en civilingeniør. De har fået en dejlig lejlighed i Vangede. »Men stilling som barneopige har jeg ikke«. Adr.: Ingrid Duus Hansen, Ericaparken 53 st., Gentofte.

Aage Petersen har jeg ikke kunnet finde frem til. Men han var til elevmødet sidste år og fortalte da, at han havde opholdt sig i lang tid i staterne (eller var det Canada?). Forhåbentlig får vi ham at se igen til næste elevmøde!

Inge Poulsen fik kontorplads hos Fenger i Haarby. Men da hun fandt, at det var et »noget dødt« arbejde, besluttede hun efter to års forløb at læse til lærerinde. Det foregik på Skårup Seminarium, og her fandt Inge også sin mand. Efter eksamen flyttede de til Sjælland, til »Holbergskolen« ved Dianalund. Der underviser de begge. Inge har en lille søn på to år. Adr.: Inge Jørgensen, Nyvej, Tersløse, Dianalund.

Bent Rasmussen taler smukt om sin gamle skole: »Jeg lever i dag højt på fornemmelsen af, at der blev vist hver enkelt elev interesse og påskønnelse, hvorfor jeg selv med glæde omtaler og mindes min gamle

skole samt de herlige lærere og lærerinder.« – Bent gik i sin faders fodspor: maskinbranchen. Han stod i lære i to år hjemme i Glamsbjerg og to år på A. P. Møllers stålskibsværft i Odense. Så kaldte militæret, og Bent benyttede sig af konstabelordningen til yderligere uddannelse og til at skrabe lidt penge sammen. Her er hans brev fyldt med tekniske militæradtryk, men jeg forstår dog, at det hele foregik inden for flyvevåbnets »tekniske afdeling«. Efter sommerferien i år er han »faldet mere til ro«, skriver han, idet han har påbegyndt den treårige teknikumuddannelse som maskiningeniør i Odense. Bent er forlovet med en pige, som mange vil kende fra friskolen, den lille østrigerinde Elfriede, der boede hos frk. Andersen på Krengerupvej. Hver sommer tager de en tur til Østrig for at besøge Elfriedes familie der. Bents adresse: Maskinfabrikken, Glamsdalen, Glamsbjerg – eller Rahbeksvej 21, Odense. Begge steder er gamle venner velkomne til en hyggelig sludder.

Ove Rasmussen har ikke reageret på min henvendelse. Jeg ved nøjagtigt det samme om ham som om Finn Meyer: Studentereksamen fra Rungsted, derefter studier i København.

Vagn Søllested tog også studentereksamen i Rungsted. Straks efter bestod han optagelsesprøven på Polyteknisk Læreanstalt, hvor han indtil 1. februar 1963 har læst til bygningsingeniør. I de første år boede Vagn på Otto Mønstedts Kollegium. Her traf han Jytte, og da de giftede sig, flyttede de ind på ægteskabskollegiet Solbakken. I år er Vagn altså blevet civilingeniør, og nu aftjener han værnepligten – i øjeblikket på løjtnant-skolen. Nuværende adresse: Engtoftevej 8, Farum.

Else Sørensen. Efter eksamen på kontor i Odense (Vinhandler N. C. Rasmussen). Da læretiden var overstået, fik Else tilbud om stilling på sygehusets hovedkontor i Assens og tiltrådte 1. juli 1957. Der har hun været siden. Else bor hjemme i Kirke Søby, men kan alligevel nemt passe sit arbejde, for hun har en folkevogn, som hun kan køre frem og tilbage i. Hun er stadig ugift. Adr. Kirke Søby pr. Eberup, Fyn.

Og så skriver Ingrid Duus Hansen (tidl. Pedersen) fra eksamensholdet: »Bare vi kunne blive enige om at mødes til næste elevmøde!«

Prøv at blive enige om det! I skal være velkomne – allesammen!

Nils Olav Olsen.

Efterskolen 1962-63

1. Erik Andersen, Sdr. Nærå.
2. Laila Merete Andersen, Dærup, Glamsbjerg.
3. Thorvald Andersen, Flemløse.
4. Annelise Andresen, Vester Hæsinge.
5. Lene Møller Bay, Brenderup.
6. Inge Boe, Helnæs.
7. Jane Bjerregaard, København Valby.
8. Birthe Carlsen, Helnæs.
9. Birgit Christensen, Tvinde, Rynkeby.
10. Irene Falck Kristensen, Bukkerup.
11. Lisbeth Juul Christensen, Vester Hæsinge.
12. Lone Christensen, Odense.
13. Bjarne Hollemann Christiansen, Hillerup, Glamsbjerg.
14. Kirsten Christoffersen, Gaunby, Årup.
15. Poul Erik Duus, Spedsbjerg, Blommenslyst.
16. Bjarne Dennis Hansen, Odense.
17. Carl Hansen, Helnæs.
18. Hanna Gård Hansen, Marslev.
19. Henrik Altenburg Hansen, Floradalen, Virum.
20. Ole Plejdrup Hansen, Odense.
21. Peder Frydenlund Hansen, Ballerup.
22. Niels Andersen Horsemose, Ørsbjerg, Årup.
23. Elsa Irene Jensen, Køng-Højrup.
24. Karna Lilli Jensen, Helnæs.
25. Knud Erik Jensen, Faurskov, Gelsted.
26. Kurt Torben Jensen, Glamsbjerg.
27. Georg Hilding Jørgensen, Holte, Glamsbjerg.
28. Peter Jørgensen, Odense.
29. Børge Bisgård Klausen, Kølstrup.
30. Birthe Theilgård Larsen, Årslev.
31. Hanne Bro Larsen, Voldtofte.
32. Irene Thorslund Larsen, Voldtofte.
33. Jørgen Lund, Dærup, Glamsbjerg.
34. Arne Madsen, Flemløse.
35. Ole Madsen, Sønderby.

Annelise Andersen.

Erik Andersen.

Laila Andersen.

Niels Andersen.

Thorvald Andersen.

Lone M. Bay.

Sidsel Bøe.

Inge Bjerrgård.

Bertha Gundersen.

Signe Christensen.

Irene Lise Christensen.

Leif Lise Christensen.

Lone Christensen.

Kirsten Christoffersen.

Paul E. Oves.

Carl Hansen.

Dennis Hansen.

Hanna Gbøe Hansen.

Hannek Hansen.

Ole Hansen.

Peter Hansen.

Preben Hansen.

Bjørns Holtemann.

Elna Jensen.

Runa Jensen.

Knud E. Jensen.

Knud Jensen.

Georg Hålling Jørgensen.

Peter Jørgensen.

Borge Knutsen.

Ewald Jacobsen.

Mary Bøe Jacobsen.

Astrid Amundsen.

Marlin.

Arne Amundsen.

John E. Høyglad.

Ragnhild Høyglad.

Berthe Høyglad.

Hanne Jørgensen.

Irene Jørgensen.

Jørgen Lund.

Arne Madsen.

Lis Brandt.

Kirsten Juul.

Marie Espersen.

Glemsbjerg Fri- og Efterskole.

Marie Olsen.

Erling Kristensen.

Meta Kristensen.

Ole Madsen.

Knud Mathiesen.

Jan Ploech.

Freddy Nielsen.

Ib Fl. Hansen.

Viola Hansen.

Erna Hauge.

N. I. Hauge.

Ib Nielsen.

Jørgen Nielsen.

Paul E. Hvidtved Nielsen.

Aase Ekjøp Nielsen.

Finn.

Helger Bøe Olsen.

Gunhild Bøe Olsen.

Bente Egejuler.

Inge Bølling.

Rasmus Lørrsen.

Julie Lørrsen.

Gerthe Rasmussen.

Erling Højgård.

Lars Birkedal.

Inge Højgård.

Rasmus Rasmussen.

Uffe Madsen.

Anette Sørensen.

Aase Wibe.

Berthe Hansen.

Lillian Hansen.

Elsebeth Pedersen.

I dag 1. Marts
1963

Vinteren 1962-63.

36. Uffe Thorbjørn Madsen, Sø-Søby, Flemløse.
37. Knud Malmlose, Rynkeby.
38. Aase Egebjerg Nielsen, Ny Vænge, Ugerløse.
39. Ib Flemming Nielsen, Helnæs.
40. Freddy Søberg Nielsen, Ebberup.
41. Jørgen Peter Moeskær Nielsen, Snave.
42. Poul-Erik Hedelund Nielsen, Lille Lihme, Randbøl.
43. Finn Olsen, København Valby.
44. Lars Birkedal Pedersen, Ubby, Jerslev.
45. Inge Højgård Rasmussen, Flemløse.
46. Kamma Rasmussen, Helnæs.
47. Anette Sørensen, Helnæs.
48. Aase Wive, Tommerup.
49. Preben Moes Hansen, Årup.
50. Jan Mørck, Bagsværd.

Eksamen 1963

2-årigt kursus.

1. Find Høgsbro Andersen, Ebberup.
2. Inger Margrethe Andersen, Skårup.
3. Jørgen Ravn Andersen, Skårup.
4. Arne Christensen, Nårup.
5. Flemming Cramer, Glamsbjerg.
6. Gorm Christian Egede, Korsør.
7. Ayoë Frickmann, Glamsbjerg.
8. Ruth Nørgaard Graversen, Ebberup.
9. Finn Larsen Hansen, Kølstrup.
10. Inge Lise Hansen, Sdr. Kirkeby Egebjerg.
11. Lars Peter Hansen, Dreslette.
12. Grethe Rye Jensen, Glamsbjerg.
13. Rudolf Johs. Jørgensen, Dreslette.
14. Ammy Laila Kaslund, Korshavn, Avernakø.
15. Hans Jørn Kjærgaard, Vejen.
16. Arne Kristensen, Glamsbjerg.
17. Jørgen Juul Larsen, Glamsbjerg.
18. Lillian Frølund Lauridsen, Dreslette.
19. Poul Lægdsgård Madsen, Melby.
20. Jørgen Nautrup, Rødding, Spøttrup.
21. Knud Erik Stage Nielsen, Horne.
22. Steen Nielsen, Glamsbjerg.
23. Lis Ruth Pedersen, Rudkøbing.
24. Per Østergaard Pedersen, Kølstrup.
25. Hans Magelund Rasmussen, Skovkrogen, Hårby.
26. Jacob Elkjær Sørensen, Glamsbjerg.

2-årigt eksamenshold 1963.

Kostelever – eksamensholdet 1963.

3-årigt eksamenshold 1963.

3-årigt kursus.

1. Peter Nylandsted Andersen, Nårup.
2. Inger Brems, Højbjerg, Glamsbjerg.
3. Tove Margrethe Brems, Nårup.
4. Gertrud Margrethe Højvang Jensen, Dole, Glamsbjerg.
5. Hanne Tove Højvang Jensen, Dole, Glamsbjerg.
6. Elisabeth Klitlyng, Glamsbjerg.
7. Annelise Hollemann Kristiansen, Hillerup, Glamsbjerg.
8. Esben Larsen, Flemløse.
9. Lene Sanderhus Madsen, Glamsbjerg.
10. Aksel Ejgil Tolderlund Nielsen, Ebberup.
11. Birgit Lilian Nielsen, Glamsbjerg.
12. Villy Gunnar Nielsen, Herredsbjerg, Flemløse.
13. Hanne Pedersen, Højbjerg, Glamsbjerg.
14. Vagn Eriksen Rasmussen, Glamsbjerg.
15. Gorm Skousen, Mullerød, Flemløse.

Meddelelser fra elevforeningen

Elevmødet vil blive afholdt
søndag den 9. februar (fastelavnssøndag)

PROGRAM (forventelig):

- 9.30 Morgensang i den »nye« bygnings korridor.
- 10.00 »Timer« med et par af skolens lærere.
- 14.00 Foredrag. Derefter elevforeningens generalforsamling.
- 16.30 Eftermiddagsgudstjeneste i Glamsbjerg kirke.
- 19.30 Underholdning med efterfølgende bal.

Se i øvrigt nærmere annonce i Fyns Tidende, når dagen nærmer sig! For deltagelse i hele mødet betales 7 kr. For kost betales særskilt. Ønsker man at overnatte på skolen, må sovepose eller tæpper medbringes. 10- og 50 års-jubilarer er specielt velkomne!

Elevforeningens bestyrelse:

Højskolelærer Nils Olav Olsen, Krabbesholm højskole, Skive
(formand).

Student Mogens Holtze Jørgensen, c/o Fru Lundberg, Harboøre-
vej 1 B, Vanløse.

Fru Inger Steen-Hansen, Vindelev pr. Jelling.

Student Jens Erik Jørgensen, Østerby, Tranebjerg, Samsø.

Student Jørgen Saro-Mogensen, Glamsbjerg.

Foreningens kasserer er lærerinde fru Kirsten Juul, Vandværks-
vej, Glamsbjerg.

Elevforeningens regnskab

15.12.61-14.12.62.

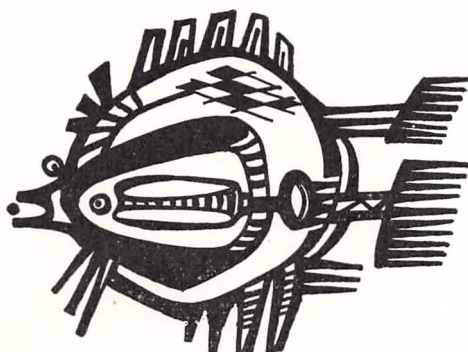
	Indtægt:	Udgift:
Overført	82 25	
Lånt af friskolen	700 00	
Frimærker		615 00
Forsk. udg. v. uds. af årsskriftet		42 75
Trykning af årsskriftet		1.995 70
Indløste årsskrifter	3.590 00	
Tilbagebetalt friskolen		700 00
Betalt restgæld		316 25
Løssalg af årsskrifter	65 00	
Giro rente	6 29	
Gebyr t. giro		3 96
Elevmødet	1.035 00	1.189 40
Boggave		51 50
Krans		50 00
Indbetalingskort og kuverter		186 16
	5.478 54	5.150 72
Giro-beholdning		256 49
Bank-beholdning		20 14
Kassebeholdning		51 19
		<hr/>
Balance	5.478 54	5.478 54

Holte, den 26. januar 1963.

Regnskabet gennemgået og fundet i overensstemmelse med vedlagte bilag.

E. Jacobsen.

Meta Lo. Kristensen.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Gammel vin på nye lædersække	3
Pastor Fr. Schrøder, Holbæk: Nu har vi jul igen	4
Asger Baunsbak-Jensen: Glamsbjerg Friskole – nu og i fremtiden	7
Nils Olav Olsen: Glamsbjerg Friskole – for 50 år siden	12
Kr. Schultz Petersen: Det kollektive sprog og de kollektive følelser	15
Evald Jacobsen: Evnen til at rejse	25
Ib Flemming Hansen: Kundskab gør os tillidsfulde	28
Jens Bilgrav Nielsen: Betingelsen	30
Niels Olav Olsen: Hvad sker der i Sydafrika?	35
Bestyrelsen for Glamsbjerg Fri- og Efterskole	43
Julehilsen fra skolens personale	43
Årets gang	44
Noter	50
Mindeord over Arne Henriksen	51
Nyt fra gamle elever	53
Skolens afgangshold i navne og billeder	59
Meddelelser fra elevforeningen	65
Elevforenings regnskab	66

☆

Vignetterne er tegnet af lærer J. Kongstad

Redaktion: Nils Olav Olsen